

nt

naš tednik

Letnik XXVII — Štev. 18 30. aprila 1975 Cena 4.— šil. P. b. b.
Erscheinungsort Klagenfurt. — Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Zadnja vest: naše vprašanje pred OZN

V svetu za vprašanja človekovih pravic v gospodarskem in socialnem odboru OZN je jugoslovanski zastopnik Zagorka Ilič ostro kritiziral Avstrijo zaradi nezadovoljivega položaja slovenske in hrvatske manjšine. Dejal je tudi, da Avstrija tolerira neonacistično delovanje na svojih tleh. Položaj se zaostruje tudi s predvidenim ugotavljanjem manjšine, je dejal Ilič. — V odgovoru je avstrijski zastopnik Mayrhofer zagovarjal ugotavljanje manjšine.

30 let po zlomu nacizma: „Doživeli smo svobodo!“

Ob tridesetletnici konca druge svetovne vojne in zmage nad fašizmom, objavljamo v tej številki „nt“ prispevka selskega župnika Alojzija Vautija in Franca Rehsmanna, stavca v Mohorjevi tiskarni. Oba opisujeta, kako sta doživela zadnje dni „tisočletnega“ nemškega rajha in prve dni miru: Župnik Vauti je preživel pet let v izgnanstvu, od tega precej časa tudi po zaporih. Nazadnje je bil zaprt v kaznilnici Straubing, odkoder so ga hoteli evakuirati z drugimi jetniki vred v koncentracijsko taborišče Dachau. Pa do tega hvala Bogu ni več prišlo.

Na tretji strani: „Po petih letih sem bil zopet selski župnik“.

Franco Rehsmann pa je s starši, brati in sestrami bil izseljen leta 1942. Izseljeništvu je preživel v več taboriščih v Nemčiji, končno pa bil vpoklican k Reichsarbeitsdienstu v taborišče ob madžarski meji.

Na tretji strani: „Skrivanje se je končalo!“

Občinske seje po dvojezičnem ozemlju dokazujejo:

Naši mandatarji znajo konstruktivno delati!

Tudi na občinski seji 25. aprila, se je obravnavalo vprašanje dokaj čudnega preimenovanja Bahnstr. v 10. Oktoberstraße. Sicer je zadeva že sklenjena, kljub temu še vedno razburja duhove — in jih bo očitno še v naprej. Tudi slovenski občinski odbornik dr. Luka Sienčnik je zavzel k temu preimenovanju stališče. Slovenski mandatar je sprva označil vse proslave 10. oktobra od plebiscita naprej kot „horuck-praznovanja“, pri katerih se je masivno ščuvalo proti Slovencev. Citiral je takratnega dobrolskega pasha, ki je dejal, da bo dr. Sienčnika v Dobrli vasi onemogočil. Odklanjanje Slovencev pri takih desetook-

tobrskih proslavah je najboljši dokaz za to, da 10. oktober ni dan veselja za vse Korošce, je dejal dr. Sienčnik, ki je nadalje citiral obljube takratnega deželnega zbora. Zato naj bi bil 10. oktober namesto dan slavij dan opomina na neizpolnjene obljube. — Vendar je dr. Sienčnik prepričan, da je za precejšnji del prebivalstva deželni praznik le spomin na „Sieg in deutscher Nacht“, kot se je izrazil v tistih krogih velespoštovani Hans Steinacher.

Soglasno je v Št. Jakobu v Rožu na zadnji občinski seji bil potrjen letni obračun za leto 1974. Dohod-

ki in izdatki rednega proračuna so znašali 11 milijonov šilingov, izrednega proračuna pa 5 milijonov šilingov. Preostalo je presežek 240.000 šilingov.

Član občinskega predstojništva Mihej Antonič je na tej občinski seji kot referent za varstvo okolja naznanil veliko spomladno pospravo ropotij pod geslom „Snažna občina Št. Jakob v Rožu“.

Občinska seja je bila pretekli petek tudi v Globasnici: šest ur je trajala seja — do dveh zjutraj. V središču posvetovanj je bila odobritev letnega obračuna za preteklo leto. Presežek lanskega prora-

čuna znaša pol milijona šilingov.

S tem presežkom ter s subvencijo deželne vlade v znesku 800.000 šil. bo končno Globasnica mogla realizirati projekt mrtvašnice ter načrtovano osvetljava Globasnice ter Male vasi. Za prihodnje leto pa predvidevajo nabavo gasilskega voza, še leto pozneje pa gradnjo nove ljudske šole. Pri pogajanjih za subvencijo 800.000 šilingov z deželnim finančnim referentom Schoberjem je sodeloval tudi slovenski občinski odbornik in član občinskega predstojništva Janez Hudl.

Da so slovenski mandatarji v Globasnici nasploh aktivni in iniciativni, kaže tudi predlog slovenskega

odbornika Fera, ki je predlagal izgradnjo občinskega strojnega parka. Župan je obljubil, da se bo to vprašanje rešilo v letu 1976, če bodo na razpolago potrebna finančna sredstva.

Posebna točka je bila personalnega značaja. V globaškem občinskem uradu je treba zasesti mesto vodje urada. Ker je vsaka frakcija predlagala svojega kandidata, nobena pa ni imela potrebne večine, so to točko dnevnega reda preložili.

Požari po Rožu in Gurah

Iz doslej neznanih vzrokov je v petek popoldne izbruhnil v gozdu Marije Čimžar v občini Bilčovs požar, ki se je razširil na površino treh hektarjev in uničil približno 1,5 hektarja mladega gozda in okoli pol drugega hektarja 20-letnega lesa. Škoda znaša 30.000 šilingov. Bilčovska požarna bramba je z 25 možmi pogasila požar v dveh urah.

V Goričah, občina Bekštanj, je ob istem času nastal požar v nekem mladem gozdu. Tu je bil vzrok požara očitno kratek stik v električnem tokovodu z visoko napekostjo. Požar so gasile požarne brambe Bekštanj, Šteben in Bače.

Kar dvakrat pa je v noči na nedeljo bil alarm za požarne brambe v Rožu: Sprva je izbruhnil požar v gozdnih parcelah kmeta Filipa Schnabla in gospodinje Terezije Inzko v Svečah, ki je uničil 1700 kvadratnih metrov smrekovega gozda. Komaj je požarna bramba pogasila ogenj, je v isti Schnablovi parceli in v sosednji parceli Ane Liendl začelo zopet goret — tokrat na petih krajih. Zaradi tega sumijo, da je bil na delu požigalec. Škoda znaša okoli 46.000 šilingov. Večjo škodo pa so preprečile požarne brambe iz Sveč, Kožentavre in Bistrice.

30 let 2. republike: le skromne proslave

Pred tridesetimi leti na novo oživelo republiko je Avstrija le bolj skromno slavila. Masovnih prireditve skoraj ni bilo — če izvzamemo večje prireditve posameznih političnih skupin in strank. Zvezna vlada je praznovala v obliki posebne-ga ministrskega posveta.

V rdečem salonu dunajskega magistrata, na kraju, kjer je dr. Renner pred 30 leti prebral prvo vladno izjavo 2. republike, je zvezni prezident Rudolf Kirchschläger dejal, da je že 1. člen takratne izjave o neodvisnosti predvideval ustanovitev demokratične republike. Dejal je, da je Rdeča armada tedaj le minimalno vplivala na vlado ter ji toliko zaupala, da je bilo sodelovanje sploh omogočeno. Že Renner je tedaj govoril, da je treba pridobiti zaupanje vseh velesil ter končati zasedbo Avstrije.

Pred 30 leti

27. marca 1941 so narodi Jugoslavije z uporom strmoglavili vlado, ki je sklenila pogodbo s Hitlerjem. 6. aprila je sledilo kruto maščevanje. Nemci so vdrli. Hitlerjevi zavezniki Italija, Madžarska in Bolgarija so si tudi vsak iztrgali del iz trupla stare Jugoslavije. Nacisti, ki so z večletnim podtalnim rovarjenjem s pomočjo nemške pete kolone izpodjedali temelje Jugoslavije, so si prisvojili južno Štajersko in Gorenjsko. Italijani so dobili Notranjsko, Dolenjsko in Ljubljano v Sloveniji, na Hrvaškem pa velik del Dalmacije. Bolgari so zasedli Makedonijo. V ožji Srbiji je nastala lutkovna država. Paveličevi ustaši pa so po razmesarjenju Jugoslavije „končno“ dosegli svoj cilj. Proglasili so Nezavisno državo Hrvaško, ki se je odpovedala obširnim območjem hrvaškega ozemlja (Istra, Kvarner, Dalmacija), a je dobila v zameno celotno Bosno in Hercegovino, Kotor pa še Srem. Paveličeva država je podpirala svojega nacističnega očeta Hitlerja ter kruto izvajala njegova naročila in povelja.

Nacisti so v dneh po 6. aprilu 1941 razbili jugoslovansko vojsko. 17. aprila 1941 je Jugoslavija kapitulirala, 300.000 jugoslovanskih vojakov je bilo ujetih.

Sledili so obup, žalost, izdajstvo, upornost. Uporniško gibanje je zajelo najširše množice. Kmalu po kapitulaciji so se že pojavile posamezne iskrice, ki so vzplamtele v velikanski ogenj, ki je potem uničil nacističnega in fašističnega krvnika. Jugoslovanski narodi so plačali grozotno krvav davek za osvoboditev domovine. V oboroženem boju proti nacizmu je padlo nad 300.000 borcev, vsak deveti Jugoslovian je izgubil življenje (nad 1.700.000); samo Slovenci smo izgubili nad 10 odstotkov svojih ljudi. Za Sovjetsko zvezo in Poljsko je

plačala Jugoslavija sorazmerno najvišji krvni davek.

Oporniško gibanje jugoslovanskih narodov je vezalo nad 600.000 mož Hitlerjeve vojske in njenih pomagačev. Američan C. L. Sulzberger, ki je sam doživel napad nacistov na Jugoslavijo, je zapisal v svoji knjigi „World War II“ (Druga svetovna vojna, slovenska izdaja, str. 481), da „so Titovi partizani ustvarili najučinkovitejšo gverilsko armado v zgodovini“. Že leta 1943 so nadzirali borci Titove vojske približno polovico jugoslovanskega ozemlja. 29. novembra 1943 so začrtali v osvobojenem bosanskem mestu Jajcu smernice za pot nove Jugoslavije.

Vprav odločni in učinkoviti nastop Narodno-osvobodilne vojske, ki je v največji meri prispevala k osvoboditvi Jugoslavije izpod nacističnega jarma, je ohranil samostojnost domovine po letu 1945. Zlasti v kritičnih časih okoli 1948 se je izkazalo, da sta največji porok za samostojnost in svobodo enotnost in skrajna odločnost. Kot so se jugoslovanski narodi uspešno upirali večkratni nacistični premoči, tako so znali braniti samostojnost tudi po letu 1948.

Prav smešne se torej zdijo nevarne in naročene potvorbe, češ da je delež NOV pri osvoboditvi Jugoslavije neznamenit. Pred kratkim je izšel v Sovjetski zvezi „zgodovinski“ prikaz o osvoboditvi Jugoslavije. Po tem „zgodovinsko-znanstvenem“ prikazu naj bi bili borci NOV kvečjemu nekaka kulisa pri veličastni osvobodilni drami, ki sta jo odigrali Sovjetska zveza in Bolgarija. Bolgarija je bila do leta 1944 priden in zelo marljiv Hitlerjev zaveznik. General Marinov, ki je zlezal tudi v stalinistični Bolgariji zelo visoko, je odgovoren za strahotne pokole v Makedoniji in Srbiji. Nihče ne taji zaslug Sovjetske zveze pri vojaškem porazu nacizma. Vsi, zlasti mi Slovani, se predobro zavedamo, da se je odločila druga

svetovna vojna nad ruskih tleh. Leningrad, Moskva, Stalingrad. To so samo trije kraji. Zlasti Stalingrad je simbol za vojaški poraz nacistov. Zavedamo se, da je Rdeča armada doprinesla s svojim zmagovitim pohodom tudi določen del k osvoboditvi Jugoslavije. Kot so ga doprinesli na drugi strani zahodni zavezniki s svojimi žrtvami in zmagami. Kot je prispevala jugoslovanska NOV k osvoboditvi drugih dežel.

Pa še nekaj. Da bi se maščeval nad neposlušnimi Jugoslavlani, je Hitler velel leta 1941, naj izvedejo udarec proti Jugoslaviji z neusmiljeno brezobzirnostjo. Nemčija je zgubila s svojim neusmiljenim, brezobzirnim maščevanjem na Balkanu važne tedne. Za šest tednov je morala preložiti napad na Sovjetsko zvezo, za tiste tedne, ki so ji potem jeseni manjkali, da bi zavzeli Moskvo. V takem zornem kotu zadobi marčna revolucija 1941 še mnogo bolj odločilen pomen.

Treba je, da osvetlimo tudi doprinos koroških Slovencev v boju proti nacizmu. Župnik Vinko Poljanec, ki so ga Nemci zastrupili v Celovcu. Kaplan Anton Kutej, ki so ga uničili v Dachau. Komarjevi, Miččevići, Pöckovi, Peršmanovi in še mnogi drugi, izseljene družine, zaprti in pregnani duhovniki ter izobraženci, selske žrtve in vrsta koroških partizanov. Slovenski koroški partizani, ki so se bojevali v sklopu NOV, torej zavezniške armade, so bili edino vojaško uporniško gibanje na tleh današnje Avstrije.

Jugoslavija spada danes med pomembne politične dejavnike. V letih po osvoboditvi je zrasla iz zastale, zgolj kmetijske države v srednje razvito industrijsko. Seveda to ni potekalo brez žrtev in težav. Pod vodstvom predsednika Tita je ubrala zavestno samostojno pot v socializem. Tudi ta pot je bila pogosto posejana s trnjem. Videti moramo, da so začeli Jugoslovani leta 1945 takorekoč iz nič. Na-

Ob 30-letnici osvoboditve Avstrije:

Nad gospodarstvom temni oblaki

Avstrija v teh dneh proslavlja 30-letnico svoje osvoboditve. Številne s tem povezane prireditve slavnostnega značaja in govori moti vendar dejstvo, da se v sklopu mednarodne gospodarske recesije zbirajo tudi nad Avstrijo kot deželo z ustavno nevtralnostjo temni oblaki, ki kažejo, da prehaja tekoma leta dni — gospodarsko gledano — v čedalje večjo negotovost.

Sedaj priznava tudi vlada, kar je skušala dolgo zatajevati: recesija zajema že vse gospodarske skupine. Težave, ki se že mesece sem naraščajoče odražajo v obliki nazadovanja naročil in odpustanja zaposlenih v tekstilni in oblačilni industriji, v industriji obutve, v gradbenem, lesnem in turističnem gospodarstvu ter v industriji vozil in v elektroindustriji, so očitne tudi v industriji strojev in industrijske opreme, čedalje bolj pa tudi v kemični industriji. Naročila iz inozemstva so po teh industrijskih vrstah za 20 do 50 odstotkov nižja kot pred letom dni. Zaradi obče negotovosti zlasti v gradbeništvu in v kmetijstvu pa izostajajo tudi domača naročila.

Iz prenapete gospodarske konjunkturo, ki je bila očitna še v prvem polletju preteklega leta, se je Avstrija konec prvega četrtletja 1975 znašla v položaju, ko recesija drsi kot plaz. Njen obseg se naglo veča in nevarnosti, ki jih skriva v sebi, so čedalje nepreglednejše.

Vse kaže, da je vlada na ta razvoj reagirala prepozno. Šele v zadnjih štirinajstih dneh se je odločila za nekatere iniciativne ukrepe, da pride avstrijsko gospodarstvo izpod plazu recesije zopet na kolikor toliko toplejše sonce obstoječih možnosti konjunkturo, da zopet zagotovi njegovo stabilnost in da otme prebivalstvo nevarnosti brezposelnosti, s katero ima za industrijskim Zahodom čedalje več opravka.

Vlada se je s tem v zvezi odlo-

čila za nekaj iniciativnih ukrepov, s katerimi se njena parlamentarna opozicija spričo napovedanih jesenskih volitev v avstrijski parlament ne strinja. V svrhu njihove lažje prezentacije v javnosti se je spričo tega odločila za dokaj nenavaden način: za publikacijo v obliki plačanih inseratov po avstrijskih časopisih. Iz teh inseriranih iniciativ je razvidno, da je iz proračunskih in drugih rezerv, ki jih je ustvarila, ko je v zadnjih letih prenapeto konjunkturo blažila z omejevanjem investicij, sprostita 12 milijard šilingov. Istočasno je avstrijski narodni banki dovolila, da je obrestno mero na kreditnem sektorju znižala od 6,5 na 6 odstotkov.

Po tej poti vlada misli, da bo zaustavila čedalje obsežnejšo recesijo, ki na nekaterih področjih kaže že znamenja resnejše in daljše krize. Iz državnega proračuna bo po tej poti avstrijsko gradbeništvu dobilo dodatno injekcijo v višini 2,2 milijarde šilingov. Nadaljnih 4,5 milijarde šilingov v prid poživitev konjunkturo hoče vlada sprostiti z ukinitvijo obstoječih omejitev na strani izdatkov državnega proračuna. Dobrih 5 milijard šilingov hoče v gospodarstvo injicirati po poti znižanja obrestne mere za investicijske kredite iz raznih skladov za pospeševanje gospodarstva. Za pospeševanje eksporta ima predvideno nadaljno milijardo šilingov.

Tako daleč vse lepo in prav. Toda optika teh injekcij zgubi takoj na svoji lepoti, če gledamo v ozadju plačanega inserata vlade stvarnost, kakršna je. Avstrija živi v bistvu od vsega svojih eksportov in od deviznega donosa turističnega gospodarstva. V njeni trgovini obseg pasive iz leta v leto narašča. Enako se krči njena aktiva v turistični bilanci. Med letom 1973 in 1974 se je pasiva v trgovinski bilanci znova povečala, medtem ko je njena aktiva v turistični bilanci

bila za 5 milijard šilingov nižja kot prej. Dosegla je komaj 22 milijard šilingov, čeprav je vlada za pospeševanje turizma v zadnjih 5 letih investirala 1,7 milijarde šilingov. Istočasno se zaradi krize v mednarodnem monetarnem sistemu realna vrednost deviznih rezerv Avstrije čedalje bolj krči. Nominalno predstavljajo te rezerve še vrednost 61 milijard šilingov, realno pa le še 47 milijard šilingov ali okroglo 8 odstotkov bruto narodnega produkta.

Občni zbor SPÖ: enotno v profislovenski fronti

„Enotnost“ na zunaj in znotraj je demoinstral občni zbor koroških socialistov v soboto v delavski zbornici. Enotno korakajo socialisti (nemško bi rekli: „im Gleichschritt“) skupno z ostalimi strankama ÖVP in FPÖ po protimanjšinski liniji. Šef socialistične partije Wagner je naglasil, da hoče tudi v prihodnosti politiko brez solističnih akcij. Zahteval je ugotavljanje manjšine (Wagner je to imenoval „štetje posebne vrste“) ter hotel predpisati, kje naj se vršijo razgovori za rešitev manjšinskega vprašanja — členu 7 državne pogodbe (Wagner: „V tuzemstvu in ne v inozemstvu“).

Politični referat je imel zvezni kancler Bruno Kreisky sam, ki je pihel z dunajskega občnega zbora v Celovec kot „prijatelj Koroške“. Dejal je, da želi dobro sosedstvo z vsemi državami-soseda, tudi z Jugoslavijo. Kot se je kancler izrazil, hoče od zastopnikov koroških Slovencev slišati ne samo tožbe, ampak se tudi pogajati o rešitvi konkretnih vprašanj.

Avstrijska vlada je v zadnjih letih dvakrat odločilno grešila. Prvič je grešila, ko je v negotovosti mednarodnega gospodarstva in mednarodnega monetarnega sistema tvegala davčno reformo z vsem njenim rizikom, drugič pa je grešila, ko se je takoj za tem odločila za revalvacijo šilinga. S tem ni napravila nič drugega kot da je zmanjšala konkurenčno sposobnost avstrijskega blaga na mednarodnem trgu. Tretjič — in verjetno najbolj nevarno — greši sedaj, ko

Veliki čarovnik avstrijske politične scene Bruno Kreisky je spet enkrat zamenjal vzrok in posledice: tožbe voditeljev koroških Slovencev namreč niso kar tako iz trte zvite, ampak imajo svoj vzrok ravno v tem, da se Bruno Kreisky ravno o konkretnih točkah ni hotel pogajati s koroškimi Slovenci. Vedno, kadar so hoteli zastopniki obeh osrednjih organizacij — po daljšem razpravljanju — imeti konkretna zagotovila oz. slišati konkretne predstave zveznega kanclerja, vedno tedaj je Bruno Kreisky začel mrmrati in vso vprašanje prav čarobno napravil nebulozno — zakril ga je v meglo nekonkretnih in neobveznih izjav. Volitve same so potekale tako, kot da demokracije sploh ne bi bilo: Wagner je dobil nad 99 odstotkov glasov. Aparat torej funkcionira. Wagner je dejal, da socialisti ne bodo več samohodci v manjšinskem vprašanju. V koaliciji z ÖVP in FPÖ pa bo večinska stranka večinskega prebivalstva v zadevah manjšinskega vprašanja samohodec na potenco...

prihaja z stabilizacijskimi in konjunkturnimi ukrepi na področju gospodarstva prepozno. Kdor hoče v industrijsko-konzumni družbi na državni ravni vplivati na razvoj celokupnega gospodarstva, mora to povedati proti koncu leta, ne pa šele na začetku pomladi, ko je pripravljeno podjetij za investicijsko dejavnost v tekočem letu že pri kraju, ker vedo, da bodo z razpoložljivimi denarji lahko razpolagali še proti koncu leta. (bl)

Kratke vesti

● Tarife za avtobuse se bodo od 1. junija naprej podražile za 10 odstotkov. To je povedal na tiskovni konferenci prometni minister Lanc. Tudi znižanje šolarskih tarif se bo zmanjšalo od 60 na 50 odstotkov. To pa zaradi tega, ker se šolarji vozijo zastoj, skoraj nima pomena, ker je le transakcija iz enega zveznega žepa v drugega. Na ta način hočejo pridobiti letno 253 milijonov. Od teh bo dobila pošta 120 milijonov, železnica 63 milijonov in privatna podjetja 70 milijonov. Indeks se bo na ta način povišal za 0,1 odst.

● Kongres različnih političnih skupin je v Kambodži sklenil, naj prevzame v eksilu živeči princ Sihanuk posle državnega predsednika. Voditelji rdeče Khmer so izjavili, da bo postal ministrski predsednik Penn Nouth, ki biva s Sihanukom v Pekingu. Kongresu bodo pripadali politiki, eksilni politiki, vojaščina in budisti.

● Kljub hudi kritiki (zaradi njegovega zunanega ministra Kissingerja) je ameriški predsednik Gerald Ford trdno odločen, da bo kandidiral ponovno za predsednika ZDA. Vse ostale vesti je označil kot napačne.

● Svoje dobre usluge kot morebitna bodoča UNO-prestolica je ponudil Dunaj kot posrednik med Turki in Grki v zadevi ciprskega spora. Pod okriljem generalnega tajnika Organizacije združenih narodov Waldheima razpravljajo o rešitvi ciprskega problema od ponedeljka naprej zastopniki prizadetih skupnosti pod vodstvom Denkaša (zastopnika Turkov) in Kleridisa (zastopnika Grkov). Pogajanja se bodo vlekla, kot pričakujejo opazovalci. Kajti sprva si morata obe strani biliti na jasnem glede posameznih pojmov, kot so to biconalna in kantonalna rešitev. Tudi vprašanje beguncev še ni rešeno.

● Štajerska ÖVP je pri nedeljskih občinskih volitvah pridobila 2 odstotka. Ta zmaga je šla skoraj izključno na račun socialistov, predvsem v večjih občinah. Gradec ni volil. ÖVP je dobila 47,4 odstotkov, socialisti 44, 2 odst. (zgubili so 1,9 odst.). Svobodnjaki so zgubili 0,2 odst. glasov. ÖVP je pridobila 116 mandatov, socialisti so zgubili 43, FPÖ 31 občinskih mandatov. Ta rezultat spet vliva upanje teamu okoli Karla Schleinzera za jesen.

● Od 1. januarja naprej se bodo penzije povišale za 11 odstotkov. To bo doslej največje povišanje. To je izjavil minister za socialno skrbstvo Häuser. Vzrok za te dobre izgleda je živahen razvoj plač v zadnjih letih.

● Zveza izdajateljev časopisov je protestirala proti generalnemu intendantu ORF-a Oberhammerju zaradi vse preveč ekspanzivne reklame v televiziji. Izdajatelji so protestirali predvsem proti patronanci oddaj v nedeljo, kar jasno nasprotuje zakonskim določilom. Kritizirali so predvsem „subvencioniranje“ napovedi časa.

● Poseben „svet starih“ hoče ustanoviti ÖVP, da bi na ta način dala možnost starejšim ljudem nad 65 let, da soddoločajo pri važnih političnih odločitvah. Organizirati hočejo ta svet penzionistov podobno kot tako imenovani „Bundesjugendring“. Okoli poldrugega milijona ljudi je v Avstriji starejših kot 60 let.

Portugalska: dežela na križpotju

Za Portugalsko mnogi dolgo časa niti niso točno vedeli, kje da sploh je, je li še v Evropi ali že v Afriki. Športni navijači so poznali nogometni klub Benfica iz Lizbone ter črne nogometaše Eusebia, Santano, Colono pa morda še katerega, nekateri so vedeli za Fatimo, pa smo že skoraj pri kraju. Le redkokateremu je bilo znano, kaj je moral pretrpeti ta narod pod kruto fašistično Salazarjevo diktaturo, da je požrla kolonialna vojska proti osvobodilnim gibanjem v afriških deželah Angoli, Mozambiku in Gvineji nad 40 odstotkov razpoložljivih sredstev. In to v deželi, ki spada med najrevnejše v Evropi. Skoraj petdeset let so trpeli Portugalci pod Salazarjem in njegovim naslednikom Caetanom. Vsemogočna tajna policija PIDE je počenjala, kar se ji je zahotelo.

Usoda fašistične diktature se je odločila v Afriki. Lani 25. aprila se je uprla vojska in strmoglavila Caetanov režim. Predsednik je postal general Antonio de Spínola, ki je bil sam več let guverner v Gvineji-Bissau. Vojaki so obljubili demokratsko svobodo. Septembra lani je Spínola odstopil, njegov naslednik je postal general Costa Gomes. Marca letos je bil neuspešen vojaški puč, o katerem se še danes ne ve prav, kdo ga je „priredil“. Komunisti dolžijo desničarje, desničarji pa komuniste. Spínola se zbežal v Brazilijo, kamor sta se zatekla leto poprej že Caetano in bivši predsednik Thomaz. Častniki vojaške hunte so preložili volitve na 25.

april, prvo obletnico zmage nad fašizmom.

Sicer so člani vojaške hunte že prej razvrednotili te volitve, prve demokratične po 49 letih, z izjavo, da so le nekaka preizkušnja, vzgojni ukrep, da ne bodo vplivale preveč na nadaljnjo politično pot. Volilni boj je bil občasno celo krvav, prepovedali so nastop nekaterim strankam, med njimi krščanskim demokratom. Naposled je ostalo 12 strank, od teh pet pomembnejših: socialisti, ljudski demokrati, demokratsko-socialni center, komunisti in prokomunistično demokratsko gibanje. Napovedi so dajale največ možnosti socialistom, medtem ko so komunistom obetali okoli 10 do 20 odstotkov glasov. Dejstvo je, da so uživali v javnih občilih in pri vojaških krogih največjo podporo komunisti, ki so doživeli 25. april 1974 kot edina organizirana politična skupina in so se pod vodstvom stalinista Alvara Cunhala („beli Rus“) kar močno udinjali gibanju oboroženih sil. Cunhala so pod Salazarjem zaprli, leta 1962 mu je uspelo zbežati iz zapora v Sovjetsko zvezo. Pozneje je živel večinoma v Pragi. Komunistom so dajali največ možnosti na blazno revnem in zaostalem jugu, medtem ko so se uresničile napovedi, da bo požel Soares s svojimi socialisti največji uspeh v Lizboni in drugih večjih mestih ter osrednjih predelih države. Odvetnik Mario Soares, čigar oče je že bil minister okoli leta 1925, je bil pod Salazarjem večkrat zaprt, dokler ga niso naposled iz-

gnali v Pariz. Po 25. aprilu 1974 je postal zunanji minister; dosledno je izvajal politiko dekolonializacije afriških pokrajin, nekdanjih „prekomorskih provinc“. Kot se je uprli neustrašeno Salazarjevi diktaturi, tako se je tudi v zadnjih mesecih boril za demokratske svobode in svaril pred novo diktaturo. Razumljivo, da so videli Cunhalovi komunisti in druge skrajno levičarske grupacije prav v njem najhujšega nasprotnika. Ta gonja je tudi rodila svoj sad, saj so vojaki odstavili Soaresa kot zunanega ministra.

Volitve v ustavodajni zbor so nekoliko razjasnile položaj. Socialisti so dobili ok. 38 odstotkov, ljudski demokrati ok. 27, medtem ko so komunisti prepričali le nekaj nad 12 odstotkov volivnih upravičencev. Soares je zahteval na podlagi tega izida spremembe v vladi, kar pa je ministrski predsednik Vasco Goncalves odklonil, kajti parlamentarne volitve bodo šele sledile.

Dokler so ždeli Portugalci pod fašistično diktaturo, se v drugih deželah niso zanimali skoraj nič za „evropsko ubožnico“. Na zatiranje so opozarjale skorajda samo levičarske skupine.

Med tako imenovanimi desničarji se ni gibalo nič. Tudi portugalska cerkvena hierarhija se je preveč družila z oblastniki. Škof iz Porta je bil častna izjema. Zaradi tega so ga salazaristi tudi pridno preganjali. Amerika pa je redno zalagala državo z orožjem, kajti Portugalska je članica Atlantskega pakta,

njen strateški položaj je izredno pomemben. Nerazumljivo je tudi, zakaj so po prevratu v zahodnih deželah, zlasti pri EGS, preveč oklevali s podporo. Šele pred kratkim, ko je kazalo, da postaja vpliv portugalskih komunistov čedalje močnejši, so se zbudili in začeli misliti, kaj bi bilo, če bi se malo bolj pobrigali za utrditev demokracije.

Zadnje volitve so jasno pokazale, da si želi večina portugalskega ljudstva prihodnost v demokratskem socializmu, kajti socialisti in ljudski demokrati so dobili okoli 65 odstotkov glasov. Mario Soares, ki se je leta boril proti fašizmu, je dokazal s svojim pogumnim zadržanjem proti nekaterim silnicam v gibanju oboroženih sil, da zanj demokracija in svoboda nista zgolj prazna pojma. Glavni problem Portugalske sta seveda revščina in gospodarski kaos. Nekateri vidijo rešitev v nasilni kolektivizaciji po sovjetskem vzoru, drugi spet v sožitju med državnim in zasebnim gospodarstvom. Kot prvo bo treba pomagati z izdatnimi dolgoročnimi posojili, da se bo mogla izkopati Portugalska iz najhujših težav in da bo uredila gospodarstvo. Podpreti bo treba tudi bolj odločno kot doslej demokratske stranke, predvsem z denarnimi in organizacijskimi sredstvi. Čeprav se je namreč odločila ogromna večina Portugalcev za demokracijo, še vedno grozi nevarnost, da bo demokracijo uničil nasilen prevrat, bodisi s skrajne leve ali desne. Jože Wakoungi

OB TRIDESETLETNICI OSVOBODITVE V SPOMIN SELSKIM ŽRTVAM:

Obtožnica Volksgerichtshof-a selskim žrtvam

(1. nadaljevanje)

V teku policijskih obrambnih ukrepov proti tem izdajalskim splet-kam band in dezertarjev je uspelo Gestapu, da je prijel konec 1942 in v začetku 1943 več ko sto oseb iz Sel, Obirskega, Železne Kaple in okolice, med njimi dezertarja Tomaža Olipa in Jakoba Orascheja. Od teh udeležencev sta prej omenjena dezertarja in več prebivalcev iz omenjenih krajev imelo stalen stik z banditi, skušali pridobiti obmejno prebivalstvo za izdajalske prevrate band in so ob priložnostih tudi zaplenili denar. Ostali del prijatih je večji del imel vednost o navzočnosti in o bivališču banditov in dezertarjev in so deloma dali dezertarjem in banditom tudi prenočišče in prehrano.

II.

Osebne razmere in politična preteklost obdolžencev, njihovo kaznivo udejstvovanje in dokazila.

1. Tomaž Olip

a) osebne razmere in politična preteklost

Nezakonsko rojeni obdolženec Tomaž Olip je slovenskega porekla in ga je njegova mati vzgojila v katoliško-slovenskem smislu. Obiskoval je ljudsko šolo v Selah, kjer je bil deležen tudi nemškega jezikovnega pouka, in po odpustitvi iz šole delal do septembra leta 1937 v domači vasi kot pomožni delavec na kmetijah in ob koncu pri lesnemu trgovcu Johannu Olip-u. 1. septembra 1937 je vstopil v avstrijski pehotni regiment števil. 7, kakor se je bil prostovoljno javil, iz katerega je po prelomu 30. aprila bil odpuščen. Potem ko je bil vpoklican 15. septembra 1938 zopet k nemškemu regimentu gozdnih lovcev števil. 139 v Celovec, je zbežal že 19. septembra in se podal čez zeleno mejo v takratno Jugoslavijo. Po tritedenskem ujetništvu, med katerim so ga oficirji špijažne službe zasliševali, je dobil delo pri gradbenem podjetju v Ušicah, kjer je bil zaposlen do ju-

lija 1939. Potem je dobil delo v Ljubljani, ki ga je izvrševal do zasedbe Jugoslavije po osnih silah. 20. aprila je zapustil Ljubljano ter odpotoval skupno z soobdolženecem Jakobom Orasche-tom ter z dezertarjem Jožefom Mallejem v nekdanje obmejno področje okoli Sel, kjer se je skrival, dokler ni bil prijat.

Pred prelomom v donavskih in alpskih gau-ih je pripadal domovinski fronti ter Zvezi gozdnih delavcev Avstrije ter katoliško-slovenskemu prosvetnemu društvu v Selah.

b) kazniva dejanja

Pobeg izpod vojske, katerega je podvzel obdolženec menda zaradi stalnega prigovarjanja pobeglega lesnega trgovca Olipa skupno s pripadnikom nemške Wehrmacht Johannom Supanzom in Jožefom Kelichom, se je končala pri preko-račitvi meje s tem, da je bil ujet po jugoslovanski mejni straži. V Kranju so ga zasliševali jugoslovanski oficirji. Konec aprila se je vrnil spet v Sele. Z namenom, da bi se še vnaprej odtegnil vojaški službi, se je skrival, dokler ga niso prijeli. Zato je skušal skupno z soobdolženecem Jakobom Orasche-tom ter dezertarjem Mallejem stopiti v zvezo do prebivalcev obmejnega kraja, da bi si zagotovili primerno zavetje in prehrano. Potem, ko ga je nekaj tednov oskrboval soobdolženec Bartolomej Orasche, je zapustil svoje tovariše in se podal v bližino kmetije svojega strica Tomaža Olip (Jereb) na Obirskem. Tam je pregovoril svojo sestrično Micko Olip, da ga je oskrbovala do jeseni 1941, medtem ko je iskal svoje zavetje v gozdu. Po padcu prvega snega je našel on in Jakob Orasche s privoljenjem obdolženca Franca Pristovnika varno skrišče v gospodarskem posloju Pristovnikovih staršev, medtem ko jih je Pristovnik oskrboval z živili, dokler niso bili prijati. Konec 1941 je Franc Pristovnik posredoval obdolžencu Tomažu Olipu zvezo z lesnim tr-

govcem Olipom in njegovima bratoma Petrom in Valentinom, ter s pobeglim Johannom Grudnom, ki se je prav tako kot bratje Olip iz državi sovražnih vzrokov in z namenom, da bi se odtegnil vojaški obveznosti, držal v gozdovih okoli Sel. Vigredi 1942 so prej omenjene osebe ter Jakob Orasche na skrivnem mestu na Setičah zgradili stanovanjski bunker, katerega so uporabljali Tomaž Olip in drugi dezertarji kot svoje prebivališče. Junija 1942 so na pobudo bratov Olip pod tem bunkerjem v bližini Hlipočnikove žage zgradili nov bunker ter se nastanili v njem. Medtem ko je Tomaž Olip dejal, da so ta bunker zgradili z namenom, da bi se dezertarji mogli skriti pred banditi, ki so poznali prvi bunker, je soobdolženec Gregoritsch trdil, da sta mu Franc Pristovnik in Johann Olip izjavila, da je potrebna gradnja novega bunkerja zaradi tega, ker bi bunker na Setičah lažje mogli odkriti in ker mora obstajati nek kraj, kjer bi se dezertarji mogli spet srečati, če bi jih Nemci kdaj razkropili. Obdolženec Tomaž Olip je bil v tem bunkerju ves čas, dokler ga niso prijeli.

Prehrano so Tomaž Olip in ostali obdolženci dobili od Pristovnika, pa tudi obdolžencev Bartolomej Orasche, priložnostno pa tudi stric Tomaž Olip (Jereb) na Obirskem, ter Urh Kelich so darovali živila, medtem ko sta dezertarja Jakob Orasch in Maks Kelich samostojno skrbela za živila. V ostalem so banditi in dezertarji tudi kradli živino ter se udejstvovali kot divji lovci. Tomaž Olip je, potem ko je dobil v teku leta 1942 predelano avstrijsko vojaško puško, večkrat tatinsko lovil v gozdovih okoli Sel ter postrelili najmanj štiri gamse. So-udeležen je bil tudi divjega lova 11. oktobra 1942 na Setičah, v teku katerega je bil dezertar Maks Kelich obstreljen od lovca Rohr-a.

Obdolženi Tomaž Olip je imel najpozneje od zgraditve prej omenjenega bunkerja stalno zvezo z državi sovražno mislečimi osebami v Selah in okolici, kot so bratje Olip, Johann Gruden, Maks Kelich, Jakob Orasche, Feliks Male, Pavel Male. Maks Kelich in Jakob Orasche sta bila z njim največ časa v podzemskem bunkerju na Hlipočnikovi žagi, ostali pa naj bi prebivali v bunkerjih v okolici Sel, ki pa Tomažu Olipu menda niso bili znani. Zvezo s Selami in okolico so vzdrževali predvsem soobdolženci Franc Pristovnik, Bartolomej Orasche, Franc Gregoritsch in Florijan Kelich, s katerimi se je obdolženec Tomaž Olip večkrat srečal v bunkerju ali na kmetiji Bartolomeja Orascha. Pri tem so skoraj redno razpravljali o splošnem političnem položaju v smislu visokoizdajalskih stremljenj udeležencev, medtem ko je Franc Pristovnik poročal o opazovanjih v Selah in okolici, ki so bila važna za varnost in delovanje dezertarjev. Poleg tega je imel Tomaž Olip še zveze z drugimi prebivalci Sel in okolice, ki jih je več ali manj redno obiskoval. Značilno je, da so bili od teh štiri člani pripadniki nemške Wehrmacht (Vincenc Olip, Johann Jug, Valentin Pörsch, Johann Ogris). Tudi s temi osebami je kramljal o osebnem položaju in o dnevnih vprašanjih. Pri tem je zastopal stališče, da je treba slovenski narod osvoboditi izpod fašizma. Po verodostojnih izjavah Sabine Ogris je skušal v razgovoru 7. julija 1942 pripadnika Wehrmacht Hansa Ogrisa pregovoriti, da se ne bi več vrnil k svoji enoti, ampak naj bi se priključil banditom. Tomaž Olip k tem pričevanjem Sabine Ogris še ni zavzel stališča, temveč je samo dejal, da se je z Hansom Ogrisom razgo-

varjal o svojih doživljajih po pobegu izpod vojske. Za verodostojnost izjav Sabine Ogris govori tudi pogovor s članom Wehrmacht Johann-om Jugom. Ko je Tomaž

Ogris le-temu 8. ali 10. julija 1942 pripovedoval v navzočnosti komunističnega tovariša „Franca“ o svojem pobegu iz vojske, se Johann Jug v nobenem oziru ni obrnil proti temu dejanju, ampak je „Franc“ njegovo zadržanje izrecno ocenil kot pravilno, kar je Tomaž Olip s svojim poročilom očitno hotel. (Dalje prihodnjic)

Skrivanje se je končalo!

Marca meseca leta 1945 so tudi mene vpoklicali in sem moral v neko taborišče RAD tik ob češko-madžarski meji. Toda že po dobrem tednu smo neki večer zvedeli, da so Rusi predrli fronto nekje na Madžarskem. Na hitro so nam naslednji dan začeli deliti puške in pripravljati za odhod. Deloma peš, deloma s kolesi smo se vključili v bežečo nemško vojsko.

Na velikonočni ponedeljek smo zapustili Laxenburg in se pomikali preko Dunaja proti zapadu. Med vožnjo skozi mesto je vsakih nekaj sto metrov zastal zdaj eden, potem drugi in na videz začel nekaj popravljati pri kolesu.

Kmalu za Dunajem pa sem začel tudi jaz resno premišljevali, kje naj bi zaostal in se skušal prebiti k našim, ki so bili tedaj na nekem Mareschevem posestvu v bližini Miesenbacha, blizu Dunajskega Novega mesta. Tako je tudi meni zmanjkalo sape v kolesu in sem lahko zaostal. V neki hiši sem si izprosil zemljevid ter začrtal pot in vasi, po katerih lahko pridem do naših.

Kratko, preden sem lahko zavil z glavne ceste, pa sem spet naletel na našo edinico, ki je počivala za nekim ovinkom. Že sem mislil, da je moja namera padla v vodo, a sem v Neulengbachu le lahko krenil sam po stranski poti proti jugu, in nobeden me ni spraševal, zakaj tako sam maham po cesti. Ko se je zvečerilo, pa sem se umaknil v goščo, se zavil v odejo in prav dobro zaspal.

Dopoldne naslednjega dne sem se bližal pri trgu Kaumbergu spet glavni cesti, ki pelje proti vzhodu skozi dolino Tristinge. Že od daleč sem videl, kako na gosto se po tej cesti umikajo vojaki in na križišču sem še zapazil vojaško policijo in se zbal in tako sem se zatekel k našim izseljencem, k Birtovim in Šošelnovim, ki so bili na samotni kmetiji tam blizu. Vzeli so me pod streho v upanju, da je v dveh, treh dneh vse mimo, a se je fronta v tej ozki dolini le še enkrat ustavila za dobrih 14 dni.

Bili so to precej neprijetni dnevi. Vrnil se je tudi Šošlnov Foltej, pa sva bila že dva skoraj vojaka. Zraven je prišel še mlad Ukrajinec, in tudi Birt Šimej je bil tedaj še na videz sposoben za vojaka. Prve dni je bilo še nekam mirno in smo v gozdu pripravili zaklonišča. Kmalu pa so začele prihajati vojaške izvidnice, ki so pregledovale teren in iskale ubežnike. Nekatere izvidnice pa so bile spet take, ki so se le previdoma pomikale pred Rusi in si skušale ohraniti zdrave pete. Kmalu tudi ni bilo več nobene kokoši pri hiši, pa tudi prašičev in telet je začelo zmanjkovati. Vojaki so pač potrebovali živež. Nekaj živeža pa smo tudi mi spravili na varno za slučaj, da bi bilo res hudo.

Nekega dne pa so pripiskale prve granate preko hriba. Bil sem na podstrešju in planil k lini. Pa sem hitro odmaknil glavo, ko so spodaj zarožljale šipe. Za njimi pa so priletela ruska letala tako nizko, da smo prav

lahko opazovali pilote. Pa tudi nemški vojaki so prišli in kar tam blizu hiše začeli kopati zaklone.

Zdaj pa sva se s Foltejem umaknila s podstrešja v klet in se skrila za velike sode, in tudi Šimej se nama je kmalu pridružil. Zunaj pa so vedno gostejše piskale granate preko naše hiše in udarjale v dolini, prav tako se je bližalo tudi rožljanje strojnic. Sredi dopoldneva pa se je pripeljalo na dvorišče nekaj motornih vozil z SS-vojaki, ki so imeli na dveh pritrdene lahke protiletalske topiče. Z njimi se je preselila bojna črta v našo hišo. Vojaki so govorili, da so Rusi že pri sosedu in da sta tam dva naša vojaka padla. Ko so pa od tam res priletele prve krogle, so začeli soseda obstreljevati in kmalu sta gorela hiša in skedenj. Vsi smo bili sila preplašeni in čakali, ali nam bodo vrtili in premišljevali, kaj naj naredimo, če začne pri nas gorjeti, ko sta bila hiša in skedenj le eno poslopje, na pragu pred kletjo pa je sedel ss-ovski major in prav tako čakal, kaj bo sledilo. K sreči pa se je trušč pomikal proti trgu in na večer so se tudi vojaki začeli odpravljati. Vabili so ženske s seboj, a so tudi povedali, da nimajo dobre izgleda, ker Rusi pritiskajo skoraj od vseh strani in le preko hribovja naj bi bila še možnost, da bi se izmuznili iz obroča.

Z nočjo je zavladal neprijeten mir. Streljanje je popolnoma potihnilo. Le v trgu je gorelo še celo noč. Proti jutru pa so spet začele rožljati strojnice, a ne predolgo. Ko se je zdanilo, so že videli v dolini korakati po cesti strnjene vrste ruskih vojakov. Mimo naše hiše pa so še enkrat prišli naši in spraševali, kam naj bi se umaknili, da bi se morda še rešili. Ko so ti izginili v gozdu, so pod streho razobesili bolj staro rjuho, da bi s tem ruskim vojakom nakazali, da tukaj ni več nemških vojakov.

Počasi smo tudi mi zlezli izza naših sodov, stali pred hišo in radovedno zrl v dolino, kdaj se bodo tudi naši hiši bližali prvi Rusi. Že je šlo proti poldnevu, ko smo jih zapazili pet, ki so se ob gozdu previdno bližali. Trije, med njimi eden poročnik, so bili še kar nekam po našem okusu, dva pa sta bila precej čokata, prava Mongolca. Silila sta v Milko in le s težavo in trudom smo jim dopovedali, da smo Slovenci — Slovani in tudi od Hitlerja preganjani. Tako so le preiskali hišo po vojaki in se odpravili. Mi pa smo se tudi oddahnili in z čudnimi občutki gledali za njimi. Odslej smo postali bolj previdni, posebno ženske niso več silile na dan.

Drugi dan pa smo šli gledat k našim znanecem v dolino. Povsod je bilo ruskih vojakov kot listja in trave, ker so napadli dolino od treh vetrov. Naši so vso burko dobro prestali in bili dobre volje. Nekoliko za majerijo pa je še visel obešen nemški vojak, ki ga je vojaška policija še zadnji dan, preden so prišli Rusi, obesila, ker je bežal.

Fr. R e h s m a n n

ALOJZIJI VAUTI:

Po petih letih sem bil zopet župnik v Selah

Na Markovo, 25. aprila, zjutraj ob štirih, ko je bilo še temno, nas je zbudil hrup na hodnikih, tekanje gor in dol in glasno klicanje. Ko so nam izredno zgodaj prinesli kavo, smo slišali povelje: vsak naj vzame s seboj skledico z žlico in eno odejo in se pripravi na pot. Kam, nihče ni vedel.

Gnali so nas na dvorišče in postavili po štiri v dolgo vrsto. Vklenili nas niso, ker za 2800 mož ni bilo dovolj železja. Nekdo je vedel povedati, da je ponoči iz Münchna dospelo povelje, naj se vsa kaznilnica izprazni in jetnike spravi v Dachau. Zaklali so v naglici nekaj svinj, natovorili voz s kruhom in prekajenim konjskim mesom. Okoli pol osmih je okoli 2 km dolga vrsta ujetnikov odrinila po cesti v smeri proti Landshutu, za njo pa je par konj vlekel voz z živežem.

To je bila izredno čudna Markova procesija.

Okoli desetih so se na obzorju pojavila vojaška letala zaveznikov. Kmetje so bežali s polja ali se stisnili v cestni jarek, mi pa smo korakali dalje, kakor da

se to nas ne tiče. Pa v resnici nismo bili v nevarnosti. En letalec se je spustil čisto nizko nad nas in se prepričal, da nismo vojaki, marveč ubogi jetniki.

Ob cestnem robu vidimo tu in tam mrtveca, tudi v jetniški obleki. Je pač gotovo tukaj že pred nami marširala jetniška kolona in je kateri obnemogel ali bil od straže ustreljen.

Hoja je bila čim dalje težavnejša. Cokle so bile nerodne in hoja v njih prava muka. Prsti so me žgali in krvaveli. Vsled oslabelosti mi je postajala tudi odeja vedno težja. Pa tudi večini tovarišev ni bilo nič lažje. Dobrosrčna štajerska fanta Alič in Zorko sta bila vedno v moji bližini.

Zvečer so nas nagnali na neki travnik in nas na vseh straneh zastražili.

Prvi dan smo morda prehodili kakih 30 km, naslednji dan niti toliko. Pešali smo vedno bolj, največ zaradi gladu.

Lojz Lušin mi je povedal, da sta tudi oba Selana Joza in Nužej z njimi na potu. Malo je za-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Sele: dve poroki v osmih dneh

V Selah se letos smrt izredno pogosto oglašala. Že devet — največ starih — faranov se je preselilo v večnost. Novorojenčkov pa je bilo krščenih šest, med njimi tudi sinček Fridija Maka in žene Jožice, ki poučujeta na ljudski šoli v Srednji vasi pri Rudi, a se še vedno čutita kot Selana.

V aprilu sta dva selska fanta tudi postala zakonska moža: Tone Olip, finančni uradnik, se je že kot

Natečaj za fotoamaterje

Pričujoča pomlad nudi fotoamaterjem spet obilico motivov, zato razpisuje Slovenski filmski klub Celovec nagradno tekmovanje v fotografiranju. Sodeluje lahko vsak; skupina A do 20. leta starosti, skupina B od 20. leta naprej. Vsak lahko odda do 5 slik. Fotografirajo naj se pomladanski motivi južne Koroške. Slike so lahko črno-bele, barvne ali pa diapozitivi. Slike naj imajo velikost 9x13 cm, diapozitivi pa 5x5 cm. Dela bo ocenjevala posebna strokovna komisija (za vsako skupino posebej). Najboljša dela bodo primerno nagrajena. Slike pošljite do 22. junija 1975 na naslov: Slovenski filmski klub, 9020 Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10.

dijak Slovenske gimnazije seznanil s Katarino Pitschek iz Lipe ob Vrbi, dijakinjo na isti gimnaziji. Iz simpatije se je razvila iskra ljubezni, ki je sčasoma še bolj vzplamtel in ju zblížala, da sta čutila božji klic v zakon. Spremljana od številnih svatov in pozdravljena od petja cerkvenega zbora sta si v nedeljo, 20. aprila, popoldne podala roki in nataknila prstana v pričjo ženinovega bratranca, selskega lanskega novomašnika, sedaj borovljanskega kaplana. — „nt“ je o tem dogodku na kratko poročal že v prejšnji številki.

ŠT. JANŽ PRI ŠT. JAKOBU V ROŽU:

Jožef Siter - umrl

Konec marca je umrl v bolnici v Beljaku Jožef Siter, pd. Čudnov Joza iz Št. Janža pri Št. Jakobu v Rožu, v 75. letu starosti.

Čeravno je bilo njegovo življenje zares trdo in brez dvoma napolnjeno z več oblačnimi kot sončnimi dnevi, je bil pokojni vedno zadovoljen ter potrpežljivo prenašal svojo usodo. Kljub težki pohabljenosti je rad hodil h kmetom v bližnji okolici ter jim po svojih močeh pomagal pri vsakdanjem delu, toda njegov najljubši posel je bilo zvonjenje pri podružni cerkvi v Št. Janžu.

Isto pot v cerkev sta zadnje nedeljo popoldne nastopila Tomej Kelih, uslužbenec v deželni bolnici in Anica Potočnik, hišna oskrbnica, doma iz Belšaka v pliberški župniji. Tudi ta par je vezal Hanzej Olip, ker je bil ženinov sosed in sošolec v ljudski šoli.

Pregovor pravi: kmet para vole, Bog pa ljudi. — In res, Toneju Olipu je pridružil kot zakonsko družico Rožanko iz zgornjega Roža, Tomeju Kelihu pa Podjunčanko iz bližine državne meje.

Obema paroma želijo prav vsi obilo sreče na zakonski poti, smehljaj in čebljanje lastnih otrok naj bo njima še ljubše kot godba „Veselih Rožanov“ na ženitovanju!

krat pa je tudi z veseljem zapel kakšno domačo pesem.

Njegova ljubezen do materine besede pa mu je bila deloma že povrnjena na dan njegovega pogreba, ker je imel v nemškem Beljaku docela slovenski pogreb, katerega je opravil šentjakobski župnik ob veliki udeležbi domačinov.

Dragi Joza, oddahni se po truda polnem življenju in Tvoje truplo naj v miru počiva v rodni zemlji, nebeski Oče naj Ti bo bogat plačnik za vsa Tvoja dobra dela!

Galicija: Rožarjev oče - umrl

V zadnji številki „nt“ smo pisali o zlati poroki pri Rožarju v Galiciji. Rožarjev oče Jožef Luschnig in njegova žena Alojzija sta proslavljala ta redki jubilej. Mož Jožef Luschnig pa tega jubileja ni užival dolgo: do zadnjega dne je delal, zdaj pa je za vedno zatislil oči, na domu med svojci, star 75 let.

Bil je zvest rojak, rad prebiral slovensko čtivo, veren mož, ki je dal zavetje vsem gališkim duhovnikom, tako da je njegov dom pri Rožarju postal njim drugi farož. Zadnja leta je tudi opravljal posel cerkvenega ključarja-mežnarja v gališki cerkvi.

Rožarjev oče je bil tudi neumoren prosvetaš: skozi 48 let je predsedoval domači hranilnici in bil dolgotletni cerkveni pevec.

PRIREDITVE

KOZIKA LIZIKA

lutkovna veseloigra
gostuje dramski odsek
Koroške dijaške zveze

Prireditelj: SPD „Obir“ na Obirskem

Kraj: Obirsko, pri Kovaču
Čas: Četrtek, 1. maja, ob 14.30

Prireditelj: Otroška mladina v Železni Kapli

Kraj: Žel. Kapla, farna dvorana
Čas: Četrtek, 1. 5., ob 10.30

Prireditelj: Otroška mladina v Dobrli vasi

Kraj: Dobrli vas, farna dvorana
Čas: Četrtek, 1. 5., ob 18. uri

ČRNA ŽENA

Gostuje: KUD „Boštjan Jezeršek“ iz Sovodenj v Poljanski dolini (Škofja Loka)

Prireditelj: KPD „Planina“ v Selah

Kraj: Sele, farna dvorana
Čas: Nedelja, 11. 5., ob 14. uri

MATURITETNO SREČANJE

Prireditelj: maturantje 1974
Zbirališče: kavarna Kosta, Celovec

Čas: Sobota, 17. 5., ob 18. uri

Po petih letih sem bil zopet župnik v Selah

(Nadaljevanje s 3. strani)

ostal, da sta prikoralala do nje in jima naznanil, da sem bližu in ju privedel k meni. To je bilo svidenje! Kakor meni se je tudi njima poznalo na obrazu prestano trpljenje in lakota. Zdaj smo se držali bliže skupaj.

Cesta je vodila skozi mnoge vasi. Prebivalstvo je z nami sočustvovalo. Z balkona ene hiše so vrgli nekaj hlebčkov kruha. Divje so se lačni jetniki spopadli zanje; le nekaterim je ostalo nekaj kruha v pesteh. V drugi vasi je pristopil otrok s košaro kruha, da bi ga delil. Zagnali so se k njemu s tako silo, da so ga prevrgli po tleh in je bridko zajokal. Mi smo si skušali oblažiti lakoto s tem, da smo žvečili kiselo in regrat.

Minul je drugi dan. Tretji dan smo se vlekli počasi dalje. Zopet in zopet je kdo vprašal: Kaj bodo z nami?

„Postrelili nas bodo!“ je trdil kak črnogled. Drugi smo zopet imeli upanje, da se nam bo še vendar dobro izteklo. Molil sem natihem, včasih odprl tudi brevir in opravljal iz njega razne molitve.

V moji družini je bil tudi kaplan Eiersebnar iz Zgornje Avstrije in še en duhovnik. „Bodimo kar pripravljene tudi na najhujše“, sta rekla, „tudi na smrt!“ Zato smo eden pri drugem medpotoma opravili spoved.

Četrty dan okoli poldneva smo imeli malo odmora pri cestnem ovinku, dobro uro pozneje pa smo dospeli do mesta Freising. Pred eno hišo sem videl počivati gručo jetnikov iz naše kolone. Pred njimi zdravnik. Stopim k njemu in mu povem, da ne morem več dalje.

„Pa ostani tu pri teh!“ mi veli. Kaj rad sem zapustil procesijo in sedel pod košato drevo. Sprevod pa se je pomikal dalje. Čakal sem, ali dobimo kako okrepljeno, a ga ni bilo. Le malo vode

si morem privoščiti z bližnjega vodnjaka.

Čez kaki dve uri pa se ves sprevod vrne. Amerikanci so prodirali od tiste strani, kamor so nas hoteli gnati. Velika večina Nemčije je že bila zasedena od zmagovitih zaveznikov, a hitlerjanci so izdali povelje: boriti se do zadnjega moža! Medtem ko so se glave skušale spraviti na varno, so pa podrejeni res tiščali še naprej, kljub temu, da je vsak pameten človek vedel, da je zanje vse zgubljeno. Tako so tudi te uboge jetnike vlačili sem in tja še ves naslednji dan.

V tem se ustavi pri nas velik tovorni avto, ki naj nas popelje nazaj v Straubing. Mlajši in močnejši hitro poskačejo vanj in tudi meni pomagajo, da se skobacam vanj. Bilo nas je okoli 50, pa nobenega stražnika pri nas.

Avto odbrni nazaj po cesti, po kateri smo prišli. Vozi že okoli 8 km. Mračni se. Od vseh strani se slišijo že prav blizu topovski strelji. Kar avto obstoji.

„Vsi ven! Ne peljem več dalje!“

To je bil pameten šofer! Kaj bi z avtom in svojo glavo rinil v vojni ogenj?! Obrnil se je in odpeljal nazaj. Mi pa smo ostali sredi polja sami in — prosti!

Kam sedaj? Na levo je kakih 10 minut oddaljena vas, na desno pa tudi enako daleč mogočno kmečko posestvo.

Sredi vasi pa se je izza streh dvigal stolp. Torej cerkev je tam, morda tudi župnišče, župnik pa se bo usmilil ubogega sobrata! Torej tja!

Tovariši so bili že daleč pred menoj, ko sem krenil za njimi. Le počasi sem lezel, bil sem že zelo slab. Končno pa sem le dospel do cerkve in vprašal ljudi pred najbližnjo hišo: „Ali je to župnišče?“

„Ne, župnik stanuje eno uro daleč. Ta cerkev je le podružnica!“ so mi pojasnili.

Ne vem, zakaj nisem kar tam prosil za okrepljeno in prenočišče. Stopil sem v sosednjo veliko hišo. A že v veži je stalo kakih 15 sovrstnikov. Ne bom nadlegoval še jaz! Obrnil sem se in lezel naprej po vasi. V kakih mali hiši se moram oglasiti, tam drugih ne bo in revni imajo bolj usmiljeno srce.

Mene je sprejela družina Brandmaier s prav krščansko gostoljubnostjo. Imeli so manjše posestvo, oče pa je bil tudi tesar. Poleg matere sta bili doma še dve hčeri, dve sta bili omoženi, sin Jožef je bil pri vojaki, mlajši, 13-letni Rudi pa je pomagal doma.

Bilo je nedeljsko jutro. Oče se je ravno bril. Tudi meni je posodil brivski aparat, da sem se iz kosmatinca prelevil v duhovniku podobnega človeka. Tudi za mojo prehrano so dobro skrbeli. Nekaj dni sem imel težave s prebavo, dokler želodec in čreva niso začele normalno delovati. Prvi teden sem bolj polegal, da so se mi pocelile noge.

Drugi dan po mojem prihodu so bili že Amerikanci v vasi in vsi vojaki ujeti.

Po hišnem gospodarju sem sporočil ekspozitu (župniku) v Marzling, da bivam v njegovi župniji. Dobri gospod mi je poslal kolar in suktnjo ter potrebščine za sv. mašo. Zdaj sem tudi na zunaj postajal podobnejši duhovniku in po več kot sedmih mesecih sem spet mogel maševati. Pri tem sem šele opazil, kako zelo so mi oči opešale.

Ko korakam po mestu, me nadomda nekdo od zadaj potrkna na ramo in reče slovensko: „Ali ste, ali niste?“

Bil je Lojz Lušin.

„Seveda sem!“ In veselo sva se rokovala. Povedal mi je, da je z mnogimi sovrstniki nastanjen v eni šoli, da imajo dovolj hrane in čakajo na odhod. Peljal me je tja. Res sem dobil tam svoje znanca Aliča, Zorka in tudi Joza in Nuža.

Povedal sem tovarišem, kje je moje bivališče in jih prosil, naj me pokličejo in vzamejo s seboj,

ko bo možnost povratka domov.

Na Binkošti in v ponedeljek sem imel božjo službo s pridigo. V torek pa se s kolesom pripelje Alič in naznani: „Jutri odidemo! Ali greste z nami?“

Seveda sem se razveselil novice. Domov morem! A obenem mi je bilo kar težko ločiti se od dobrih Brandmaierjevih. Kar sem mogel nesti sem nabasal v punkele. Oblekel pa sem se v italijansko uniformo, ki jo je domača hči dobila. S prisrčno zahvalo sem se poslovil od dobrih ljudi. Vsako leto jim za obletnico gostoljubnega sprejema pišem, da jim pokažem trajno hvaležnost za izkazano dobro delo. Popotnik sem bil, tujec, lačen in opešan, pa so me tako usmiljeno sprejeli...

„Jutri odrinemo!“ je rekel Alič, a nismo še odrinili. Dva dni smo še čakali, da je župan organiziral naš odvoz. Ta dva dneva sem porabil za ogled mesta.

Za nas Slovence je zanimivo to, da izvira najstarejše še ohranjeno slovensko pisano besedilo ravno iz te škofije — „brižinski spomeniki“.

V petek zjutraj smo se zbasali na dva tovorna avta in se odpeljali. Na cesti je bilo mnogo prometa. Dosti ljudi je korakalo peš z istim namenom kakor mi: iz tujine domov. Na široki, ravni avtocesti je šlo hitreje. München smo pustili ob strani in se popoldne bližali Solnogradu. Eden izmed naših avtomobilov je odpovedal. Izstopili smo in imeli kaki dve uri zamude. Čez dve uri je avto spet dobil sapo in nas je ob večerni uri pripeljal v Solnograd.

Spravili so nas v prazno konjsko bolnico. Slame je bilo dovolj, da smo si mehko postlali in sladko zaspali. Zjutraj smo dobili v bližnji baraki toplega mleka, kolikor smo hoteli. Avtomobila sta se vrnila v Freising, češ v Avstrijo smo vas, Avstrijce, do sem zapeljali, naprej pa skrbite sami!

Šli smo v mesto. Napolnil sem se k nadškofu dr. Rohrerju. Znana sva bila še iz bogoslovja, l. 1935 je bival nad en teden na oddihu pri meni v Selah. V ce-

lovškem zaporu me je pred prvo obravnavo januarja 1944 obiskal in mi vili veliko tolažbo in poguma v zaskrbljeno srce.

Prevzvišeni me je ljubeznivo sprejel in ko sem mu povedal, kje sem prenočil, takoj povabil kot gosta v svojo rezidenco. 11 dni sem užival njegovo gostoljubnost.

Ko se je 6. junija nadškof namenil z avtom v Celovec, je vzel s seboj tudi mene, sobrata Petriča in grofa Lodrona.

Hej, ta vožnja proti domu je bila vsekakor bolj prijetna kakor svojčas prva od doma v spremstvu gestapa!

V Celovcu sem prenočil v stolnem župnišču, naslednji dopoldan pa obiskal pokojnega g. kanonika Podgorca. Pri njem je stanoval pater Odilo, pozneje povsod poznani organizator ljudskega petja in vseh mogočih koristnih reči. Ta je tudi organiziral moj povratek v Sele. Med begunci je bil Francelj lastnik manjšiega tovornega avta, po njegovem posredovanju takoj voljan peljati me v Sele. Z dekretom v žepu, naj zopet nastopim svojo faro in spremljan od p. Odila sem se podal na pot proti domu. Ob dravskem mostu je p. Odilo od angleške straže takoj dosegel dovoljenje za prehod. V Borovljah hočem pozdraviti Kristino, kuharico pri Kometterju. Pred kuhinjo čakata dve mladi selski materi Angela in Mici. Nista me spoznali. Nagovorim ju. „Joj, to so ja naš gospod!“ vzklikneta. Veselo se pozdravimo. Povabim ju, da se peljeta z menoj. Proti Bajtišam pa je cesta na enem mestu porušena. Moramo v Sele po ovinku preko Šmarjete. Tam skočim v župnišče, da pozdravim mladega gospoda Andrejčka Kariclja. Tudi pri Trklu se ustavimo, da se farani in župnik med seboj pozdravijo. Ko izstopim na trati pred župniščem, prihiti ves iz sebe dobri g. administrator Memmer in pozdravlja, potem pa hiti v cerkev in zvoní, zvoní dobrodošlico župniku, ki se je po petih letih izgnanstva, po prestanem trpljenju, večkrat obvarovan smrtni nevarnosti zopet vrnil med svoje župljane.

ZA LEPSO SLOVENŠČINO:

Občni zbor in skupščina

Znani jezikoslovec slovenskega jezika Janez Gradišnik razlaga danes v našem listu besedi OBČNI ZBOR in SKUPŠČINA. V svojem sestavku piše, da beseda OBČNI ZBOR pri nas zmerom bolj tone v pozabo ter da jo izpodriva srbohrvaška beseda SKUPŠČINA. Zato je zadnji čas, da naš pristni slovenski izraz OBČNI ZBOR ponovno zavzame mesto, kot ga je imel poprej (Op. ured.)

Raba besede skupščina je v slovenščini še dovolj nova. V Pleteršnikovem času so Slovenci hodili v deželne in državne zbornice, zato ima slovar poleg pomena „korporacija“ pomen „zborovanje“ (ljudskih učiteljev), opozarjajoč na sh.* skupščina. V Pravopis je prišla beseda šele 1950, brez razlage, vendar z očitnim pomenom „parlament“ (npr. skupščinski odbor). Glonar ima navedena oba pomena: zbor, zborovanje, pa narodna skupščina, parlament, zbor poslancev. Tedanja raba pa je bila gotovo ožja, izraz je pomenil samo parlament. Tudi SP 62 ima vsa pojasnila taka, da je gotovo mišljen le parlament. Dodano je še „zbor in prostor“, vendar v istem okvirju.

In kako prevaja Jurančič sh (= srbohrvaško) SKUPŠTINO? „1. SKUPŠČINA (= parlament), „2. ZBOR, SHOD“.

Na lepem pa se je razširila raba „skupščine“ tudi v tem drugem pomenu. Pred vojsko smo imeli po vseh društvi OBČNE ZBORE, redne ali izredne, tudi na univerzi. Prav študentje pa so najbrž prvi začeli namesto OBČNI ZBOR govoriti in pisati SKUPŠČINA, ker so pač hodili na „skupštine“ v Zagreb, Beograd itn. in se jim je kmalu zazdelo, da so tudi njihova zborovanja „skupščine“. V tem mnenju so jih podprli dopisniki slovenskih listov iz drugih republik, ki so prav tako začeli poročati o študentskih in drugih „skupščinah“, ker jim pač ni prišlo na misel, da so to OBČNI ZBORI. Svoj delež je dalo še površno prevajanje Tanjugovih poročil, pa smo bili tam. Večer potem piše o „skupščini višje pravne šole“, Delo o „skupščini radioamaterjev v Ljubljani“ in enako govori radio. Beograjski dopisnik Dela poroča o „skupščini združenja književnikov Srbije“ in navaja mnenje nekega pisatelja, da bi „morala biti letošnja skupščina mnogo bolj

tehtna, kot so bile skupščine zadnjih let“ — ni se domislil, da gre za OBČNI ZBOR PISATELJSKEGA DRUŠTVA, kot ga imamo včasih tudi v Ljubljani.

Beseda OBČNI ZBOR tone vse bolj v pozabo. Dnevnik poroča o „ustanovni skupščini kluba zdravljenih alkoholikov“ in sicer takole: „Pod pokroviteljstvom skupščine občine Dravograd so v soboto ustanovili skupščino kluba zdravljenih alkoholikov. Na skupščini so sprejeli tudi pravila kluba.“ — Ponekod raba še omahuje, vendar tudi radio poroča, da je „predsedstvo Jugoslovanske akademije sklicalo skupščino“. Delo postavi sicer v naslov „Zbor akademije“, potem pa govori, da se „na redni skupščini SAŽU niso strinjali z zneskom“, o „navzočih članih skupščine“ (to so bili pač le UDELEŽENCI ZBORA!) in o „dnevnom redu skupščine“.

Res je: imamo, kot smo videli v enem prejšnjih citatov, občinske in mestne skupščine. Ampak to so res izbrani ZASTOPNIKI občanov, torej je izraz upravičen po podobnosti s poslanci. Občnih zborov pa se smejo udeleževati VSI člani

društev, ustanov ipd., torej je to nekaj drugega.

Celo v poročilu iz italijanske dežele Furlanije-Juljske krajine je bil govor o „pokrajinski skupščini“, da je moral dopisnik v Delu pojasniti, da gre za DEŽELNI SVET.

Kam zdaj z vsemi temi skupščinami? Menda se bo treba odločiti, ali obdržimo izraz skupščina za PREDSTAVNIŠKI ORGAN, torej iz-

voljene ali izbrane zastopnike večjega števila občanov, ter za njihove zbornice, shode, sestanke — prim. tudi „generalna skupščina Združenih narodov“ — in ob tem ohranimo še OBČNI ZBOR kot shod vseh članov, udov, ipd. Ali pa pustimo, da se nam vse skupaj pomeša in bomo imeli same skupščine.

* sh = srbohrvaško

Gospodinjstva šola v Št. Rupertu pri Velikovcu vabi na

zaključno prireditev

v soboto, 3., in v nedeljo, 4. maja

KULTURNA PRIREDITEV bo v soboto, 3. maja, ob 15. uri, in v nedeljo, 4. maja; prva ob 13.30, druga pa ob 16. uri.

RAZSTAVO ŠIVANJA IN ROČNIH DEL si lahko ogledate v soboto, 3. maja, popoldne in v nedeljo, 4. maja ves dan.

IZDELKE KUHARSKE UMETNOSTI si lahko ogledate in poskusite v soboto popoldne in tudi v nedeljo.

SPORED PRIREDITVE:

1. Vam v prisrčen pozdrav
2. Govor
3. Naša Vodnica
4. NEVESTA IZ AMERIKE; igra v treh dejanjih
5. Zvečer na vasi
6. Poklanjamo majniku in rožici
7. LJUBEZEN JE IZNAJDLJIVA; igra v treh slikah
8. Za slovo vam še zarajamo.

Graški velesajem načrtuje za prihodnost

Od 3. do 11. maja bo v štajerskem glavnem mestu tradicionalni mednarodni spomladanski velesajem, ki se ga bo udeležilo okoli 2000 razstavljalcev iz 42 dežel; od tega je 45 odstotkov tvrdk iz inozemstva. Koroških tvrdk bo 28.

Pred vsako otvoritvijo graške gospodarske razstave uprava sejma prireja v sosednih deželah okoli 15 tiskovnih konferenc. V Jugoslaviji so bile take konference v Mariboru, Ljubljani, Zagrebu, Beogradu in Sarajevu. V Zvezni republiki Nemčiji sta bili dve, in sicer v Münchnu in Stuttgartu. Kot je znano, je Zahodna Nemčija naš največji uvoznik blaga; od tod je tudi največ razstavljalcev, kar 282 tvrdk bo udeleženi na graškem sejmu. Tudi Švica je za nas važen gospodarski dejavnik, saj smo lani izvozili tja za dva milijona švicarskih frankov avstrijskih izdelkov. Naslednji postaji sta bila Zürich in Budimpešta.

V Celovcu je predsednik graškega sejma dr. Franc Kager razgrnil načrt za spomladanski sejem. Dr. Kager je v svojih izjavah najprej povedal, da lanski jesenski sejem ni bil najbolj uspešen, kajti tudi Avstrija polagoma čuti posledice svetovne gospodarske recesije. Tako je padla naša konjunkturna za 3,3 odstotka, vendar se število brezposelnih drži še kar v ugodnih mejah.

Graški jugovzhodni sejem je dobro začel, saj je bil že februarja popolnoma razprodan. 2000 razstavljalcev ima na voljo 153.000 kvad. metrov razstavne površine; 19 hal in 17 paviljonov pa zavzema 51.000 kvadratnih metrov.

GLAVNI POUČENI GRAŠKEGA SPOMLADANSKEGA SEJMA SO:

Železarska razstava, ki je edinstvena razstava celotne avstrijske težke industrije. Tukaj bodo udeležena največja in najpomembnejša podjetja avstrijske železarske in jeklarske stroke, ki razstavljajo vsakokrat svoje najnovejše tehnične izdelke.

Poljedelska razstava prikazuje stroje in orodje za obdelovanje polja, gozdarstvo, sadjarstvo in vinograd-

V BELJAKU GLEDALIŠKO SREČANJE

Od 4. do 9. maja bo v Beljaku 2. mednarodni gledališki teden, tako imenovani „spectrum 75“. Sodelovalo bo 14 ansamblov iz devetih držav. Igrali ne bodo samo v Beljaku, temveč tudi v Celovcu in 14 drugih mestecih Koroške.

„Spectrum 75“ naj bi informiral, prikazal prerez gledaliških možnosti, dal naj bi pregled oblik igre in naj bi pridobil ljubitelje gledališke umetnosti za aktivno udeležbo.

ništvo, poljedelske izdelke in pitano govedo.

Posebno težišče bo tudi „vrtnarska razstava“ in „urejanje dopusta v prostem času.“ Tu bo imel obiskovalec priložnost videti kopališča, vrtno pohištvo, šotore, stanovanjska vozila in čolne. Nekaj posebnega bo tudi „mednarodna posvetovalnica za dopust“ „razstava spominčkov“.

Glavna težišča jesenskega sejma pa so: gradbeni sejem, moderna tehnika za urade in razstava narodov: 17 držav bo zastopanih tudi na posebni razstavi „mednarodna posvetovalnica za dopust“.

L. B.

MATERINSKA PROSLAVA

Prireditelj: Otroška mladina

v Kotmari vasi

Kraj: Kotmarna vas,

farna dvorana

Čas: Na praznik Vnebohoda, četrtek, 8. 5., ob 15. uri in ob 19.30.

Kozika Lizika

Lutkovna veseloigra

Gostuje dramska skupina Koroške dijaške zveze iz Celovca.

Prireditelj: Farna mladina v

Št. Janžu

Kraj: Št. Janž v Rožu

gostilna Tišlar

Čas: Četrtek, 8. 5., ob 10.30

(po maši)

Prireditelj: Otroška mladina

v Št. Jakobu

Kraj: Št. Jakob v Rožu

farna dvorana

Čas: Četrtek, 8. 5., ob 14. uri

Koroška stvarnost — v NAŠEM TEDNIKU

Prireditelj: Krščanska kulturna zveza v Celovcu

Kraj: Hodiše, stara šola

Čas: Petek, 9. 5., ob 18. uri

Prireditelj: Katoliška prosveta

v Št. Ilju

Kraj: Št. Ilj, farna dvorana

Čas: Petek, 9. 5., ob 15.30

Prireditelj: Slov. prosvetno dru-

štvo „Jepa-Baško jezero“

Kraj: Loče, pri Pušniku

v Ratenčah

Čas: Petek, 9. 5., ob 13. uri

ZENSKI KOTIČEK:

Za ženo in dom

Nekaj dobrega iz kuhinje

Hrana mora biti raznolika, da je zdrava, da nam tekne, da jo radi uživamo in se je ne naveličamo. Nič ni bolj odbijajočega, kakor če natanko vemo, kaj bomo teden za tednom jedli v ponedeljek, torek, sredo itd. Pri sestavi jedilnikov, — da se jih ne naveličamo, — moramo gledati na troje: da izbiramo različna živila npr. razne vrste mesa, zelenjave itd., da jih pripravimo na čimveč različnih načinov: v juhi, dušena, pražena, pečena, kot samostojne jedi, v zloženkah, enolončnicah, itd.; da jih različno začinjamo oziroma dišavimo in tako spreminjamo njihov okus. Jediti morajo biti okusne in vabljive ne samo za vonj in okus, temveč tudi za oko.

PONEDELJEK — Kosilo: dušen por s krompirjem, zmleti zrezek, radič ali motovilec v solati.

Večerja: omlate z limoninim sokom in sladkorjem, jogurt.

TOREK — Kosilo: goveja juha, kuhana govedina, dušena kislja repa, pire krompir, jabolčni kompot.

Večerja: jajca, krompirjeva solata s hrenom in drobnjakom.

SREDA — Kosilo: fižolova juha, skutin narastek, solata ali kompot.

Večerja: jetra v omaki, krompir s peteršiljem, solata.

ČETRTEK — Kosilo: pečene ribe s paradižnikovo omako, pire krompir, mlad radič v solati, kozarec soka ali vina.

Večerja: zelenjavna enolončnica, kruh, mleko ali kava.

PETEK — Kosilo: pljučka s krompirjem, rižev narastek, kompot.

Večerja: testenine s sirom, solata.

SOBOTA — Kosilo: zelenjavna juha, kuhan telečji ali goveji jezik, krompirjev pire, solata.

Večerja: hrenovka z jajci, solata.

NEDELJA — Kosilo: kostna juha z zakuho, nadeta telečja prsa, mešana solata, kakavne rezine, sadje ali sadna pijača.

Večerja: jajčnik, solata, kruh.

Količine v receptih so preračunane na 4 do 5 oseb!

Zmleti zrezki: malo masti, čebula, malo peteršilja, majarona in bazilike, 5 dkg starega kruha, voda ali mleko, 30 dkg mesa, poper, malo muškarnega oreščka, sol, malo juhe, jajce, mast ali olje.

Na masti prepražimo čebulo, peter-

šilj, majaron, baziliko in namočen in ožet kruh. Zmletemu mesu dodamo ohlajen in prepražen kruh, začimbe in po potrebi zmes razredčimo z juho ali z vodo. Dodamo jajce in dobro premešamo. Iz zmesi naredimo zrezke in jih spečemo na olju ali masti.

Skutin narastek: pol litra mleka, vanilin, 5 dkg margarine, 10 dkg ostre moke, 2 rumenjaka, 8 dkg sladkorja, malo soli, 5 dkg rozin, 45 dkg skute, pol dl smetane, 2 beljaka.

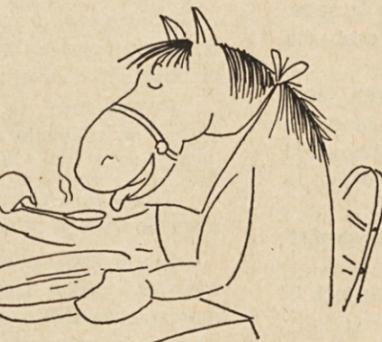
Mleko z vanilinom zavremo, pridemo maščobo, nakar hitro zakuhamo v mleko ostro moko in stalno mešamo. Kuhamo 3 do 4 minute. Še toplemu testu primešamo rumenjake, sladkor, malo soli, rozine, prelačeno skuto, smetano in trd sneg beljakov. Testo damo v pomaščeno kozico, še bolje v skledo za narastke in ga pečemo 50 minut. Narastek serviramo takoj, ker rad upade.

Pečene ribe s paradižnikovo omako: tričetrt kg ribe, žlička olja, limonin sok, sesekljan peteršilj, sol, olje za pečenje, paradižnikova omaka.

Očiščene ribe narežemo na 3 cm široke kose, jih pokapamo z oljem in limoninim sokom, potresemo s sesekljanim peteršiljem in pustimo pokrite na hladnem prostoru 10 minut. Tedaj jih osolimo, hitro spečemo na olju in serviramo s paradižnikovo omako.

Testenine s sirom: 30 dkg testenin, slan krop, 5 dkg sira, 2 jajci, 2 dl mleka, sol, surovo maslo.

Testenine kuhamo v veliki količini slane kropa. Nato jih odcedimo, oblijemo s toplo vodo in stresemo v pomaščeno kozico. Vmes nasujemo nastrgan sir, površ pa nalijemo jajci, razžvrkljani v mleku. Jed pokapamo še s surovim maslom, nato pa 20 minut pečemo v pečici, da se lepo zapečejo in nekoliko narastejo.

Zelenjavna juha: 2 dkg surovega masla, 3 dkg prekajene slanine, četrt kg poljubne mešane zelenjave, malo moke, sol, zelen peteršilj.

Na maslu in na zrezani slanini nekaj

časa dušimo na kocke ali na rezance zrezano zelenjavo, jo potresemo z moko, prepražimo, zalijemo, osolimo in skuhamo. Ko primešamo sesekljan zelen peteršilj, je juha pripravljena. Lahko jo izboljšamo z rumenjkom ali smetano.

Kakavne rezine: 5 dkg margarine ali surovega masla, 17 dkg sladkorja, 2 jajci, 3 žličke kakava, vanilin, malo mleka, 225 dkg moke, žlička pecilnega praška.

Margarino ali surovo maslo, sladkor in jajci umešamo, pridemo kakav, vanilin, mleko in moko s pecilnim praškom vred. Testo mora biti srednje gosto. Damo ga v pomaščen pekač in pečemo pri srednji vročini, da naraste. Ohlajenega zvrnemo na desko, potresemo s sladkorjem v prahu, kateremu smo primešali vanilin in zrežemo na primerne rezine.

Drobni nasveti

● KAJENJA SE ODVADIŠ ...

Neka žena je prosila za nasvet, kako bi pomagala svojemu možu, da bi se odvadil kajenja. Ima namreč močno naduho, vendar se kajenju kljub temu ne more odreči. Kajenja se odvadiš brez težav, če si dovolj močne volje. Če pa nimaš dovolj energije, je res skoraj nemogoče, da bi se te navade rešil. Novejše sredstvo so injekcije transpulmina. Mnogim zadostuje ta že dve injekciji, medtem ko starejši kronični kadilci porabijo štiri do šest injekcij, ki jim jih da zdravnik.

● SOL

Razen v gospodinjstvu uporabljamo sol tudi kot zdravilo.

V pol litra vode raztopimo 10 dkg soli, pa dobimo odlično sredstvo za izpiranje grla, kadar smo prehlajeni.

Obkladek, to je krpa, namočena v raztopino mlačne vode in 10 odst. soli, odpočije oči.

Odlično pomirjajočo kopel dobimo, če v kad tople vode stresemo približno pol kg soli.

Srbenje na koži (koprivnica) ublažimo z ovitki, namočeni v raztopini 10 do 15 g soli na kozarec vode.

Če se zasturimo s srebrom nitratom, je koristno, če pijemo slano vodo (10 do 15 g soli na kozarec vode).

Ovitki, namočeni v slano vodo, lajšajo bolečine, ki jih povzročijo vnetje slepiča.

Mišice na obrazu in vratu učvrstimo, če polagamo na obraz in vrat mrzle obkladke, namočene v slano vodo.

PROF. DR. ANTON WUTTE:

Potovanje maturantov po Jugoslaviji (2. del)

To se je zgodilo na ukaz koroških in kranjskih stanov. Gonilna sila pa je bila od cesarja samega imenovana komisija „in materia reparationis et conservationis viarum“ (v zadevi poprave in ohranitve cest). Tedaj je posegel takratni najvišji stanovski rudarski mojster na Koroškem „Obristbergmeister Georg Josef Graf Christalnigg“ po Valvasorjevemu načrtu in ga osebno ustmeno priporočal komisiji. Na njeno zahtevo je predložil ta zboljšani Valvasorjev načrt skupaj s stanovskim inženirjem „Corneliusom Mauro“ dne 15. decembra leta 1725. Na njuni predlog je poverila komisija meniha patra Maksimilijana „von Pilpach“, po rodu s Kranjskega, v samostanu Št. Pavlu v Labotski dolini, ki je slovel kot izgraditelj cest, z izvedbo. Le-ta pa je odklonil naročilo, ker se je bal, da bi do potovanja cesarja zaradi tehničnih težav ne dovršil predora. Omejil se je le na zboljšanje ceste in na spremembo že poškodovanega predora v zaseko.

Tretjič se je pojavil načrt o ljubelskem predoru približno sto let pozneje. Ovine na tej zelo obiskani in pomembni trgovski poti iz Koroške na jug, posebno pozimi, ko je bil promet od časa do časa popolnoma ustavljen, so bile tako velike, da so si predstavljal rešitev le v predoru.

Tako sta predložila leta 1820 dva podjetna moža v prošnji na cesarja („Majestätsgesuch“) „Načrt o zidavi podzemeljske ceste skozi Ljubeljsko goro“, dolge približno štiritiso klatfer (šeststo osemdeset metrov). To sta bila dva Kranjca „Dr. Josef Jabornigg von Altenfels“ po rodu iz Tržiča, ki je bil dvorni in sodnijski odvetnik v Celovcu, in „Andreas Kappus von Pichelstein“, član ceha fužin („Hammergewerke in Steinbühel“) na Kranjskem. Prošnja pa ni dospela do cesarja, ki je ni nikoli videl, marveč le do „K. Hofkanzlei“ (notranje ministrstvo na Dunaju), kjer pa je vzbudila zelo veliko zanimanje. Zato je postala odslej predmet marljive iz-

menjave in spomenic dopisov med pristojnimi uradi.

Najprej je seznanila „Hofkanzlei“ v spomenici z dne 28. junija leta 1821 „K. K. Kommerz-Hofkommission“ (trgovsko ministrstvo) na Dunaju z vsebino tega načrta z opombo, da je zahtevala od gubernija v Gradcu in Ljubljani (najvišji upravni uradi v deželah) mnenje o premoženjskem stanju, kreditu in morebitnih drugih družabnikih obeh predlagateljev, o političnih in trgov-

Obmejni prehod Ljubelj (1050 m) — izhodišče za Zelenico

skih ozirih, ki jih je treba upoštevati ter o verjetnem dohodku gorske mitnine („Bergmaut“) pri prelazu, ki sta jo predlagala, da bi krila izdatke.

V svojih odgovorih poudarjata gubernija prednosti predora in možnost izvedbe, za katero pa bi bili potrebni velika tehnična izkušnja in pomembna denarna sredstva. Oboje pa manjka predlagateljema. Kajti Jabornigg živi le od advokature, Kappus pa sploh nima denarja. Poleg tega nista predložila ne načrtov in ne proračunov stroškov, da sta predlagala premajhno razsežnost ceste v predoru in da nista upoštevala bodočo razsvetlavo in stražo „jamske poti“ („Grottenweg“).

„Hofkanzlei“ je bila zato mnenja, da je treba pozvati predlagatelja, da predložita pravilne načrte in pro-

račune ter izjavo premožnega moža, ki naj bi bil pripravljen jamčiti, če že ne za priskrbo sredstev vsaj za pravilno porabo denarja, ki bi nastal od pokupa akcij. Poleg tega pravi, da bo to mnenje predložila „Kommerz-Hofkommission“ s prošnjo, da pristavi morebitne opazke, predno ga bodo odposlala gubernijema v Gradec in Ljubljano.

Nato je odgovorila „Kommerz-Hofkommission“ z dne 18. septembra leta 1821, da ne bi smela biti odvisna izvedba tega načrta od tega, ali razpolagajo predlagatelji z dovolj denarjem ali ne, marveč da naj uradi to zadevo dalje zasledujejo in potem o tem poročajo. To tudi zato, ker vsi nižji uradi, predvsem pa cesarsko kraljevsko ilirsko ravnateljstvo za gradbo v Ljubljani („K. K. illirische Baudirektion“), odobravajo možnost in koristnost izvedbe tega načrta.

Potem je pisala „Hofkanzlei“ z dne 5. junija 1822 guberniju v Ljubljani, da je pozvala dvornega gradbenega svetnika „Ritter von Schemel“, ki se ravno nahaja na Kranjskem, zaradi osušavanja Ljubljanskega barja, da poda mnenje o zidavi predora. Ta, češ da se je pozivu odzval, pač pa da predmet še ni dozorel za zaključno razglabljanje o njem. Pogled na od njega izdelan pregledni načrt o Ljubeljski gori („Situations und Niveau Plan eines Theiles der dermahlen über den Loibel-Berg zwischen Suchmst an der Krainischen und der Grossnig Brücke, an der Kaerthnerischen Seite bestehenden Kunststrasse, welcher zur Erklärung und Versinnlichung des Vorschlags durch die Herstellung eines unterirdischen Stollens denen mit der Passage zur Winterszeit verbundenen Gefahren auszuweichen dienet“) prikazuje, da je od njega predlagana črta verjetno najbolj primerna, pač pa da nivo med končnima točkama rova ni dovolj točno ugotovljen. Prav tako da ni bil teren to- in onstran gore, zaradi globokega snega popolnoma raziskan, tako da ni bilo mogoče točo preračunati strmca ceste na prostem in v rovu ter stroškov. Tu-

di da geološka kakovost kamenine v notranjosti gore, skozi katero naj bi bil narejen rov, sploh ni znana. Sicer je verjetno, da je iz trdega apnenca, v katerem slučaju bi se ga bilo lahko lotiti z navadnim smodnikom. Bilo bi pa tudi mogoče, da bi naleteli na ležišče proda in peska, da celo na vodne žile, na čemer bi se sigurno razbila cela stvar. Zato poziva gubernij, da izrabi ugodni letni čas, za pojasnitev teh točk: Da se ugotovi najboljša trasa, pritegne strokovnjake iz okoliških rudnikov, napravijo pravilni načrti in proračuni in jih predložijo skupaj z dodatkom lastnega mnenja „Hofkanzlei“. Z ozirom na poizvedovanje, ki bo potrebno na koroški strani, naj se poveže ljubljanski gubernij z gubernijem v Gradcu. Naj bi se pozanimal tudi za zanesljive podjetnike za izdelavo rova. (Dalje prihodnjič)

Ozdravljaš nam rane

Priplula pomlad je na jadrnih zelenih, že vriska prepeva sred vinske gorice, cvetoča in zala in lic zarudelih, da trta od sreče toči solzice.

S prtom zelenim odeva doline, s kmetičem orje čez širno polje, a sonce žareče objema planine, ko cvetje planinsko zasaja v gore.

Na vrtu vsa srečna s ptiči svatuje, ponuja jim pesmi in strune zveneče. Cvetja nam sreče v naročje nasuje, ozdravlja nam rane in boli skeleče.

Zdaj, ko delo opravlja po skalnih grebenih, že v cvetju se kopljejo naši vrtovi. Še jadra pritrdi ob bistrh studencih in v svoji lepoti nam srca prenovi.

P. Voje

Nezaupljiv možak

Peter je bil zelo skop in nezaupljiv možak. Nenehno ga je mučila misel, da bo okraden.

Ko je ostal vdovec, je pregovoril sina, da se je oženil; zdelo se mu je pametno, da imata v hiši žensko za domača dela, ki za svoj trud ne more zahtevati plačila.

Snaha, izvrstna gospodinja, dobra in pametna ženska, je že prve dni opazila, da je tast ne pušča niti trenutka same. Ni si znala razložiti njegovega početja in je vprašala moža, zakaj jo tast nenehno nadzoruje.

Mož ji je dejal:

„Nikar si tega ne ženi k srcu. Oče ni hudoben, le nikomur ne zaupa. Po njegovem vsi prežijo, da bi ga okradli.“

Nekega dne se je snaha pripravila, da bo zamesila kruh. Poklicala je tasta, da bi pred njim odmerila moko. Ta je počakal, da je snaha moko stehala, potem je spet odšel. Vedel je, koliko hlebcev kruha lahko zamesi iz nje.

Medtem pa je snaha vzela škap, kjer je hranila otrobe za prašiče, položila vanj posodo, kamor je dala del stehane moke, jo pokrila s čistim prtujem in porinila škap pod mizo.

Ko je pozneje začela mesti testo,

je poklicala tasta. Ta si je prižgal pipo, vzel časopis in sedel nasproti snaha.

Ko je delo končala, mu je rekla, naj prešteje hlebce. Tast jih je preštel in dejal:

„Dobro, dobro, lahko jih daš v peč.“

Tedaj ga je snaha prijela za roko in dejala:

„Oče, na tele hlebce ste pa pozabili!“

In mu je pokazala posodo z drugimi šestimi hlebci.

Ves začuden jo je tedaj tast vprašal, kako je mogla zamesiti osemnajst namesto dvanajst hlebov kruha in jih položiti tja, ne da bi bil to opazil.

Snaha mu je tedaj odgovorila:

„Udite, oče, zamesila sem manjše hlebce, in kadar ste povsili pogled nad branje, sem to izkoristila... To pa zato, da bi vas poučila, da ženska, lahko v vaši navzočnosti izprazni hišo, če hoče. Vaše nadzorstvo je torej ne samo žaljivo, temveč tudi zaman!“

„Ženska ve zmerom eno več od vraga!“ je dejal tast.

Od tistega dne je puščal snahi proste roke.

(Narodna izpod Sabinskih gora)

JACK LONDON:

8

TRI SRCA

„Zdaj ste pa res čudoviti!“ se je nasmehnil in se komaj premagal, da je ni objel. „Ta hip ste prav taki, kakršno sem vas videl prvič, ko ste mi očitali, zakaj vas nisem poljubil, takoj nato pa ste me začeli sami poljubljati, da, da, poljubljali ste me, a komaj je minilo nekaj minut, in že ste mi hoteli s svojim samokresom pokvariti čreva in prebavo. Ne, niti za las se niste spremenili te dni. Ostali ste prejšnja vročekrvna Leoncie. Dovolite vendar, da vam odvežem robec! Kaj ne vidite, da je močno zavezan in zavozlan? Vaši nežni prsti mu ne pridejo do živnega. — Moja sreča, da nimate navade jemati svoje igrače s seboj, kadar se greste kopat,“ jo je zdaj dražil naprej, „sicer bi se bilo treba takoj pripraviti na pogreb, kar tu na pesku, zelo lepega mladeniča, čigar nameni so povsem pošteni.“

Deček se je vrnil in prinesel Leoncii kopalno rjuho. Iztrgala mu jo je iz rok in se naglo ogrnila. Nato se je z dečkovo pomočjo znova lotila zavozlanega robca na svoji nogi.

Ko ji ga je naposled uspelo razvezati, ga je vrgla daleč proč, kakor da bi imela v rokah strupeno kačo.

„Roke sem si umazala z njim!“ je vzkliknila.

Toda Francis, ki je še vedno poslušal svojo zdravo pamet, da ne bi podlegel njeni lepoti, je počasi zmajal z glavo in spregovoril:

„Nič vam ne bo pomagalo, Leoncie! Na vašem telesu sem zapustil znamenje, ki ga nikoli več ne odpravite.“

Pokazal ji je rano, ki jo je napravil na njenem kolenu, in se hudomušno zasmejal.

„Zver me je ugriznila,“ je dejala prezirljivo in se obrni-

la, da bi odšla. „Svetujem vam, mr. Henry Morgan, da čimprej izginete.“

Toda Francis ji je zgradil pot.

„Zdaj pa spregovoriva, kot se spodobi resnim ljudem, miss Solano,“ je dejal in spremenil ton. „In prepričan sem, da me boste poslušali do konca. Kar naj švigajo iz vaših oči strele, kolikor jim drago, samo dovolite mi, da povem vse, kar mi narekuje vest.“

Sklonil se je in pobral pismo, ki ga je hotel poslati Leoncii.

„Poslati sem vam hotel tole pismo, ko sem zaslišal vaš klic na pomoč. Vzemite ga in preberite. Saj vas ne more ugrizniti. Papir prav gotovo ni strupena kača.“

Leoncie sicer ni hotela vzeti pisma, a jo je prirojena radovednost gnala, da je nehote prebrala prvo vrstico: „Sem tisti, ki ste ga zamenjali s Henryjem Morganom.“

Presenečeno ga je pogledala. Ni sicer razumela, kaj pomenijo te besede, a je že slutila, kaj se je zgodilo.

„Častna beseda, da je v pismu gola resnica,“ je dejal resno.

„Vi... vi... niste Henry?“ je zašepetala vsa iz sebe. „Ne, nisem Henry. Vzemite, prosim, pismo in preberite ga.“

Ni se več upirala. Vzela je pismo in začela brati, medtem ko si je Francis ogledoval njen čudovit obraz, na katerem so se poznali sledovi tropskega sonca. Niti sam ni opazil, kako se je zagledal v njene žametaste zenice, ko je dvignila oči.

„Kdo je pa podpisan v tem pismu?“ je morala vprašati Leoncie že drugič.

Naposled je odvrnil pogled od njenih temnih oči in se priklonil.

„Ime? Čigavo ime?“

„Morgana, Francis Morgana. Saj sem že v pismu omenil, da je Henry moj daljni sorodnik, bratranec v petinštiridesetem kolenu ali nekaj takega.“

In naenkrat je ves začuden opazil, da so se njene oči stemnile, potem pa zopet srdito zaiskrile. Dvomila je.

„Henry,“ je spregovorila s posebnim naglasom. „Ne, to je zvijača, limanice bi mi radi nastavili, pa ne bo nič iz tega. Seveda ste — Henry.“

Francis je pokazal na svoje brke.

„Brili se niste, odkar se nisva videla,“ je dejala izziva-joče.

Tedaj je zavihal rokav in ji pokazal levo roko do rame. Gledala jo je, ne da bi razumela, kaj ji hoče s tem do-povedati.

„Se spominjate, da ima Henry na levi roki brazgotino?“ jo je vprašal.

Leoncie je prikimala z glavo.

„Najdite jo torej.“

Nagnila se je k njegovi roki, a se je zaman trudila, da bi našla dobro ji znane sledove padca. Nato je zmajala z glavo in zamrmrala:

„Opro... oprostite mi! Strašno sem se zmotila in če se spomnim, kako sem z vami ravnala...“

„Vaš poljub je bil čudovit!“ je priznal Francis brez ovinkov.

Leoncie se je zdaj spomnila dogodkov neposredno pred tem pogovorom, pogledala je na svoje koleno in se razposajeno nasmehnila.

„Pravite torej, da vas pošilja Henry s posebnim naročilom,“ je zasukala pogovor v drugo smer. „In da je nedolžen. Je to res? Ah, kako rada bi vam verjela!“

„Trdno sem prepričan, da je Henry prav toliko povezan s smrtjo vašega strica kakor jaz...“

„Če je tako, potem pa niti besedice več o tem, vsaj zdaj ne,“ ga je prekinila vsa vzradoščena. „Najprej se moram opravičiti vam, dasi morate s svoje strani priznati, da so bile nekatere vaše besede in tudi dejanja skrajno neumestna. Kdo vam je dal pravico poljubiti me?“

„Če se še spominjate,“ je ugovarjal, „sem vas poljubil zato, ker ste mi zagrozili s samokresom. Kdo bi mi jamčil, da me ne ustrelite, če bi se bil upiral?“

„Dovolj, dovolj!“ je dejala proseče. „Zdaj morate z

RADIO CELOVEC

SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 4. 5.: 7.05 Duhovni nagovor. — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 5. 5.: 13.45 Celovski radijski dnevnik. — M. Kumer-Crčej: Douta po rijeci — 2. Vidra vas.

TOREK, 6. 5.: 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi. — 13.45 Celovski radijski dnevnik. — Šport. — Otroci, poslušajte!

SREDA, 7. 5.: 13.45 Celovski radijski dnevnik. — Družinski magazin.

ČETRTEK, 8. 5.: 7.05 Duhovni nagovor. — V prazničnem maju.

PETEK, 9. 5.: 13.45 Celovski radijski dnevnik. — M. Hartman: Da boš zdrava, mamica. — Iz naše kulturne zakladnice — za našo kulturno zakladnico — 8. (Dr. Prunč).

SOBOTA, 10. 5.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TV AVSTRIJA

1. PROGRAM

NEDELJA, 4. maja:

16.30 Pošiljka z mišjo — 17.00 Cvrziteteska — 17.30 Viking Viki — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Šola za igranje — 19.00 Avstrija v sliki — 19.25 Beseda v nedeljo zvečer — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.15 Šest žen Henrika VIII. (5.) „Catharina Hovard“ — 21.40 Nasveti za razumevanje Izraela — 22.00 Orientacija — 22.30 Poročila.

PONEDELJEK, 5. maja:

9.30 Za otroke v predšolski dobi — 10.00 Kleopatra I. — 17.55 Za lahko noč — 18.00 V kraljestvu divjih živali: V dolini rakunov — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Šport — 20.45 Ceste San Francisca: Nobenega slučaja za Jima Martina — 21.30 Poročila.

TOREK, 6. maja:

Za otroke v predšolski dobi — 10.00 Zajtrk pri Tiffanyju — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Gospod Kotnik — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 STOJI! — 21.00 Primeri: Tisoč milijard — 22.40 Poročila.

SREDA, 7. maja:

9.30 Za otroke v predšolski dobi —

10.00 TV v šoli: Montafon — 10.30 Gost pri Gertrudi Fussenegger — 11.00 Heinz Conrads — 17.55 Izlet — 17.30 Risarski film — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Naslednji, prosim — halo Doc! — 18.25 MI — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Rheinsberg; mladi, ljubezenski par preživi srečne dni v romantičnem mestecu Rheinsbergu — 21.20 Vojna in mir (13): Borodino — 22.05 Morfij, umor in moli — 23.50 Poročila.

ČETRTEK, 8. maja:

16.00 Pivoda, povodni mož, Františka Langerja; predstava mladinskega gledališča — 17.10 Christobalito, Walta Disneya — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Tveganje; vprašanje po veri — 18.30 Lumierovi otroci — 19.00 Umjetnost v Avstriji — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.15 Ples v srečo, opereta Roberta Stolza — 21.45 Poročila.

PETEK, 9. maja:

9.30 Za otroke v predšolski dobi — 10.00 TV v šoli: Zvok po človeški roki: Jazzorkester — 10.30 Cerkev ali garaža. Zidava cerkev v našem času — 11.00 Klub seniorjev — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Družina Feuerstein — 18.25 MI — 18.45 Oddaja prezidijalne konference kmetijskih zbornic — 18.55 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Pravljice iz zgodovine: Heraklej (2) — 20.15 Uradni spisi XY — nerešeni — 21.15 Kleopatra (2. del) — 22.50 Poročila — 22.55 Uradni spisi XY — nerešeni. Poročila in reakcije.

SOBOTA, 10. maja:

16.30 Živordeči avtobus — 17.55 Risati — slikati — oblikovati — 17.30 Pustolovščine v mavrični deželi — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Koncert iz Zimske palače princa Evgena — 18.25 Kuhinja v televiziji — 18.50 ORF danes — 19.00 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko — aktualno — 19.20 Šport — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.56 Šport — 20.15 Heinz Conrads in njegovi prijatelji — 21.15 Panoptikum — 21.35 Obkroženi; družina farmerjev se brani proti roparjem — 22.55 Poročila.

TV AVSTRIJA

2. PROGRAM

NEDELJA, 4. maja:

13.00—18.00 Motorne dirke v Salzburgu. Tekmovanje za Davisov pokal v tenisu med Avstrijo in Anglijo na Dunaju, Telovadba žensk na Norveškem — 18.00 Spotlight — 18.30 Lady iz

Sangaja; prešuštvo in umor — 20.00 Enciklopedija, znanstvena knjiga — 20.15 Poznate melodijo? — 21.00 Derrick: Znaki nasilja — 22.00 Čas v sliki in šport.

PONEDELJEK, 5. maja:

17.55 Matematika in poskus (2) — 18.25 Znanje — aktualno: 1. Radijski signali iz vesolja, 2. Naftovod skozi Aljasko — 19.00 Med zalivoma Okeechoboskim in Floridskim — 19.45 Pesem narodov — 20.00 Vojna in mir (13): Borodino.

TOREK, 6. maja:

17.55 Uvod v prstno tehniko — 18.25 Tečaj angleškega jezika — 19.00 Tam je dežela! Ali jo poznaš? — 19.45 Iskarnje zadnjih divjih živali Evrope: Prisilni pristane na Medvedjem otoku — 20.00 Odisej (6) — 21.40 Glasbena poročila — 21.45 Wolfgang Amadeus Mozart: Koncert za dve violini in orkester v C-duru.

SREDA, 7. maja:

17.55 Poklic in obrat — 18.25 Tečaj francoskega jezika — 19.00 Življenje na džunkah; poročilo iz Hongkonga — 19.40 Živo morje — 20.00 Lakota in obilica — 20.55 Novele iz Divjega zahoda: Buck in Terry.

ČETRTEK, 8. maja:

18.00 Mala revija: Če si smem kaj želei: Helga Papouschek — 18.30 Mož za Afriko; usoda misijonarja v Afriki — 20.15 Oscar Wilde; igra po odrskem delu Carla Sternheima.

PETEK, 9. maja:

17.55 Fizika za vse — 18.25 Nemščina (13); ponovitev slovnice — 19.00 Slučaj Konstantinopla — 19.50 Dva gospoda — Laurel in Hardy: Onečaščeni polkovnik — 20.00 Film Petra Cliftona — 20.45 Kultura — posebno.

SOBOTA, 10. maja:

14.00—16.40 Konjske dirke — 16.40 Na svidenje: Moja hčerka živi na Dunaju; zabavna komedija o vrlem branjevcu na deželi — 18.00 Brez nagobčnika — 19.00 Lov na medvede v Himalaji — 19.45 Dva gospoda — Laurel in Hardy: Bolečine popustile — 20.00 Galerija — 20.15 Človek in sli-

kar: Herbert Böckl — 21.35 Vprašanja kristjana.

TV Ljubljana

NEDELJA, 4. maja:

8.20 Poročila — 8.25 17 trenutkov pomladi — 9.45 30-letnica ustanovitve prve slovenske vlade — 11.00 Ljudje in zemlja — 12.00 Mozaik — 12.05 Otroška matineja — 12.55 Pisani svet — 13.30 Angleški nogometni finale — 15.00 Skien: Gimnastika za ženske — 17.30 Slovenija v letu 1941 — III. del — 17.55 Poročila — 18.00 Moda za vas — 18.15 Življenje Leonarda da Vincija — 19.10 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 Djemila — 21.05 Košarka Jugoslavija: Kuba — 22.30 TV dnevnik.

PONEDELJEK, 5. maja:

8.10 in 10.00 TV v šoli — 17.35 Čevljar in njegovi pomočniki — 17.50 Obzornik — 18.05 Od zore do mraka — 18.35 Mozaik — 18.40 Količinsko odmerjena dieta — 19.00 Odločamo — 19.10 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 M. Kranjc — E. Fritz: Pot domov — 20.50 Kulturne diagonale — 21.30 Mozaik kratkega filma — 21.50 TV dnevnik.

TOREK, 6. maja:

8.10, 9.35, 10.00, 11.05 TV v šoli — 17.40 N. Maurer: Sonce riše — 17.35 Barvna risanka — 18.00 Obzornik — 18.15 Egipt za časa tutankamona — 18.40 Mozaik — 18.45 Ne prezrite: Prve kulturne prireditve v osvobojeni Ljubljani — 19.10 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 Pogovor o fašizmu — 21.00 R. M. du Gard: Thibaultovi — 21.50 TV dnevnik.

SREDA, 7. maja:

8.10 TV v šoli — 17.25 Viking Viki — 17.50 Obzornik — 18.05 Mladi za mlade: Slovenjegradec — 18.35 Mozaik — 18.40 Po sledih napredka — 19.10 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.05 Film tedna: Smrt se imenuje Engelchen — 22.15 Miniature: Povodni mož — 22.30 TV dnevnik.

ČETRTEK, 8. maja:

8.10, 9.35 TV v šoli — 10.35 Poročila — 10.50 Proslava ob 30-letnici osvoboditve — 17.20 Na črko, na črko. — 17.50 Obzornik — 18.05 Mozaik — 18.10 Vzpon človeka — 19.00 Kam in kako na oddih — 19.10 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Praznična prireditve ob dnevu zmage — 22.30 TV dnevnik.

PETEK, 9. maja:

8.50 Vojaška parada ob dnevu osvoboditve — 15.00 Morda vas zanima: Ob 30-letnici osvoboditve — 15.30 Vojaška parada ob dnevu osvoboditve — 16.45 Po poteh partizanske Ljubljane — 18.50 Pesmi borbe in zmag — 19.10 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.45 Spominski zapis in odkritje spomenika narodnemu heroju Francu Rozmanu-Stanetu — 21.00 To ljudstvo bo živel — 22.30 625 — 23.05 Poročila.

SOBOTA, 10. maja:

9.45 Pomlad se je začela 9. maja — 10.25 To je godba — 10.55 Odkritje spomenika revolucije — 15.55 Nogomet vojvodina: Dinamo — 17.45 Obzornik — 18.10 Učitelj dnevnik — 19.10 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 19.50 Tedenski zunanje-politični komentar — 20.00 Gledališče v hiši — 20.35 Moda za vas — 20.50 Glasbena parada „Tri srca“ — 21.40 Past za generala — 23.15 TV dnevnik.

Jeza

France se je zelo neredno vračal z dela, včasih pa ga sploh ni bilo. Njegova mati se je tega naveličala, saj nikoli ni vedela, ali naj mu prihrani kosilo ali ne. Ko se je nekega dne njen sin spet vrnil zelo pozno in ko je vprašal svojo mater, kje je njegovo kosilo, le-ta pa mu je odgovorila, da ga je dala psu, ker ni vedela, če se bo on pravočasno vrnil z dela, je on jezo dejal:

»Mati, odslej mi morate vedno pustiti kosilo! Če ga ne bo pojedel pes, ga bom pa jaz!«

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 84-3-58. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovca št. 2, 9065 Žrelec. — Tiska Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

menoj k nam. Spotoma pa mi poveste vse, kar veste o Henryju.“

Ozrla se je na robec, ki ga je malo prej s takim prezirom odvrгла. Hitro je stopila vstran in ga pobrala.

„Ubogi, užaljeni robec!“ je dejala. „Tudi tebe moram prositi odpuščanja. S svojimi rokami te operem in...“

Pogledala je Francisca in nadaljevala:

„... in ga vrnem vam, sire, čistega, dehtečega in prežetega z mojo hvaležnostjo.“

„Kaj pa s sledovi zveri?“ je vprašal.

„Obžalujem,“ je priznala z glasom spokorjene grešnice.

„Mi dovolite stati, tako da bo padala moja senca na vas?“

„Postavite se tako. Kar postavite se!“ je vzkliknila veselo. „Dobro! Vaša senca pada zdaj name. No, pojdiva!“

Francis je vrgel dečku nekaj drobiža, nato pa se je vesel obrnil in krenil za deklico po poti, ki je skozi gosto tropsko grmovje vodila k beli haciendi.

Alvarez Torres, ki je sedel na trgu pred haciendo rodbine Solano, je opazil, kako se čez polje približuje parček. Stisnil je zobe in se zmotil v svojih zaključkih. Srdito je zaklel in pozabil celo na svojo cigareto.

Zakaj zagledal je Leoncio in Francisca, ki sta bila tako zatopljena v pogovor, da nista nikogar in ničesar videla. Videl je tudi, da je Francis naenkrat postal tako zgovoren, da se je Leoncie ustavila in ga pazljivo poslušala. Nato — in Torres ni hotel verjeti svojim očem — je opazil, kako je Francis potegnil iz žepa prstan, Leoncie je pa nagnila glavo, iztegnila levo in si dala nataknil prstan na prstanec. Ta prst je bil določen za nošenje zaročnih prstanov, na kar bi Torres lahko prisegel.

V resnici je pa Francis samo vrnil Leoncii Henryjev zaročni prstan. Toda Leoncie je nehote čutila, da njeno srce protestira proti temu, da ji je Francis nataknil tuj zaročni prstan. Ni se prav zavedala, odkod ta občutek.

Torres je odvrgl ugaslo cigareto in si srdito zavihal

brke, kakor da si hoče s tem pomiriti živce. Potem se je napotil čez trg Francisu in Leoncii naproti. Na njen pozdrav ni niti odzdravil. Pač pa je srdito nahlulil Francisca.

„Od morilca sicer ni mogoče zahtevati poštenosti, vendar se mi pa zdi, da bi bil lahko vsaj spodoben.“

Francis se je ironično nasmehnil.

„Ta je pa dobral!“ je dejal. „Še en norec v tej deželi norcev. Zadnjič, Leoncie, sem videl tega gospoda v New Yorku. Odkrito si je prizadeval navezati z menoj poslovne stike. Zdaj ga srečam tu in prvo, kar mi pove, je to, da sem nespodoben in nesramen morilec.“

„Senor Torres, morali boste prositi odpuščanje,“ je dejala Leoncie jezno. „Rodbina Solano ni vajena, da bi kdo žalil goste v njeni hiši!“

„Rodbina Solano je potemtakem vajena, da različni pustolovci more njene člane!“ je odgovoril Torres. „Torej ni žrtve, ki bi je ne utrpela zavoljo gostoljubnosti.“

„Stopite z lastne noge, senor Torres,“ mu je svetoval Francis smeje. „Stojite namreč na lastni nogi. Saj vem, kje vas čevlji žuli. Mislite namreč, da sem Henry Morgan, v resnici pa stojim pred vami Francis Morgan. Nedavno sva se videla v Reganovem privatnem kabinetu v New Yorku, kjer sva imela pomembne opravke. Dajem vam roko. Razmere so pač take, da vam odpuštim, če mi jo stisnete.“

Torres je bil v zadregi, ker je spoznal svojo zmot. Segel je Francisu v roko in prosil oba odpuščanja.

„Zdaj pa,“ je vzkliknila Leoncie smeje, „moram najti sobo za mr. Morgana in tudi sama se moram preobleči. Potem vam pa povemo nekaj novega o Henryju, senor Torres, seveda pod pogojem, da se ne boste več jezili.“

Ko je odšla in ko je mlada, brhka sobarica spremila Francisca v njegovo sobo, je Torres spoznal, da je še bolj presenečen in jezen, kakor je bil poprej. Neznane, ki je komaj stopil na ta tla, je torej nataknil Leoncii na prst zaročni prstan? Hm, hm... Torresovi možgani so hitro snovali načrte. Leoncie, ki jo je skrivaj oboževal, je na prvi pogled oddala svoje srce neznanemu yankiju iz New Yorka? To je bilo neverjetno, grozno!

RUTAR-CENTER

RUTAR CENTER, A-9141 Dobrla vas Eberndorf, telefon 0 42 36 - 381

- ugodno dobavi
- in hitro na dom
- dostavi

Torres je poklical svojega kočijaža in se odpeljal nazaj v San Antonio tik pred nosom Francisca, ki bi se bil tako rad pomenil z njim, kdaj in kako bosta iskala zaklade.

Po zajtrku, ko je zapihal ugoden veter, je Francis kategorično odklonil gostoljubno vabilo, naj ostane čez noč ter se seznanil z Enricom in njegovimi sinovi. Hotel je čimprej razveseliti Henryja z novico, da je Leoncie zopet sprejela zaročni prstan.

Bilo je pa še nekaj drugega, kar je sililo Francisca, da nemudoma odpotuje. Prisotnost očarljive Leoncie mu je bila neznosna — seveda ne tako, kakor je marsikateremu možu neznosna prisotnost žene. Ne, stvar je bila drugačna. Deklica ga je namreč tako očarala, da se je začel resno bati njenih zapeljivih oči in da je trdno sklenil odpotovati takoj, ker je bila sicer velika nevarnost, da podleže izkušnjavam. Sicer je bil pa tudi preveč pošten in značajan, da bi prelomil častno besedo, dano možu v platnenih hlačah, ki gotovo še zdaj v pesku otoka Bulla koplje jame in išče zaklade.

In tako se je Francis poslovil ter vzel s seboj pismo, ki ga je pisala Leoncie Henryju. Njegovo slovo je bilo zelo kratko. Vzdihnul je tako naglo in tiho, da Leoncie ni prav vedela, ali ga je slišala ali pa se ji je samo zdelo. Poljubil ji je roko in planil iz sobe. Gledala je za njim, dokler se ni skrnil za ovinkom, potem je pogledala prstan in srce se ji je skrčilo v nekem čudnem strahu.

Zatopljen v svoje misli je Francis dospel do obale in pomahal z robcem v znak, naj mu z „Angelike“ pošlje čoln. Toda še preden so mornarji na kapitanovo povelje spustili čoln v morje, se je iz bližnjega grmovja prikazalo šest oboroženih jezdecev, ki so se v galopu bližali Francisu.

Sprejaj sta jahala dva poveljnika in Francis je v enem spoznal Torresa. Vseh šest jezdecev je namerilo puške na Francisca, ki mu ni preostalo nič drugega, kakor da dvigne roke in se ukloni povelju Torresovega spremljevalca, ki ga Francis ni poznal. Mladi Morgan je dvignil roke in sprejgovelil:

(Dalje prihodnjič)

Pismo bralca:

Spoštovani g. urednik!

V nekem starem zvezku za latinščino iz leta 1959 sem našel pred nekaj dnevi zapisek navodila za kuhanje zmesi, s pomočjo katere se dá razmnoževati na zelo poceni način vsakovrstno pisanje. Narekoval nam je to navodilo naš vzgojitelj in učitelj za glasbo na slovenski gimnaziji dr. France Cigan. Razmnoževali smo tedaj prve note za zborovsko petje in pa vloge za igre v dijaškem domu. Vsi cenjeni bralci „nt“, ki so bodisi v Tinjah bodisi na gimnaziji ali pri Gallusu sodelovali z dr. Ciganom, se bodo spomnili na vijoličaste liste z notami ali vlogami. Prepričan sem, da bodo to navodilo mogli uporabiti vsi tajniki naših prosvetnih, športnih, planskih in drugih društev za razmnoževanje svojih delovnih podlag in pa vabil na seje in prireditve. Posebno pri današnjih občinskih podporah kulturnim društvom potrebujejo poceni možnost za razmnoževanje! Zato prosim uredništvo „nt“ za objavo tega recepta, da se ne zgubi.

Potrebuje se: 25 dkg lima (Perleim v drogeriji), 1 kg glicerina (Glyzerin v drogeriji), pol litra vode.

Lim zdrobiti in v loncu (2 l) s pol litrom vode kuhati, dokler ni lim redek. Lonec potegni z ognja, glicerin vlij v vreli lim. Nato zopet kuhaj in stalno mešaj z leseno kuhaličnico (15 do 20 minut). Vlij vrelo „juho“ v posodo, katere površina je malo večja od papirja (npr. stara pločevina za peko keksov ali povalnika). Postavi to posodo na miren in raven prostor, da se mešanica strdi. Pozor: Kuhanje lima malo smrdi!

Razmnožuje se pa takole: med dva bela lista se vloži poseben ogleni papir (Spirit-Kohlepapier pri Streinu v Celovcu) kot se naredi pri pisanju kopije s pisalnim strojem. Piše se na prvi papir z roko ali s strojem; kopijo, ki se jo na ta način dobi, se položi s pisavo navzdol na limasto maso tako, da povsod lepo lepi. Potem se jo spet odstrani in polaga bel list za drugim na limasto maso. Na vsakem teh listov bo lep odtis originala.

Ko imamo dovolj kopij, umijemo maso z mehko gobo, ki smo jo pomočili v mlačno vodo. Potem takoj spet lahko kopiramo nov list z isto napravo.

Fr. Kattinig, Rožek

Rižarna spomin in opomin

TRST. — 28. aprila je minilo 30 let, odkar se je v Trstu iz Rižarne znanega koncentracijskega taborišča, nehal dvigati črn dim. Rižarna, tako pravijo v Trstu stari tovarni v industrijskem predelu mesta, krajevno ime pa bi odgovarjalo knjižnemu „riseria“, to je tovarna za luščenje riža. Med nemško okupacijo 1943. leta so nacisti spremenili tržaško rižarno, ki ni več služila svojemu namenu, v koncentracijsko taborišče za partizane, Žide in politične nasprotnike. V enem izmed prostorov so uredili betonske samice, ki so bile skoraj brez zraka in brez oken. Na dvorišču, nasproti uprave zaporov, pa se je dvigala krematorijska peč, ki je začela goreti v noči 21. junija 1944. Nacisti so to zločinsko početje „proslavili“ in ta dan postrelili 40 partizanov ter jih upepelili. Ognjeni plameni so objemali človeška telesa do 28. aprila 1945. To taborišče je vodil oddelek esesovcev, med njimi pa so bili tudi italijanski in celo ukrajinski vojaki. Tajno sodišče je sodilo zapornikom, neka-

tere so sicer odvedli v druga taborišča, marsikdo pa je žalostno končal v ognju. Peč je bila zgrajena tako, da je lahko pogoltnila 70 do 80 trupel naenkrat. Cenijo, da je bilo tu sežganih okrog 2000 ljudi. Žalostne ostanke so v papirnatih vrečah metali v morje. Tri zadnje take vreče, napolnjene z ožganimi in zoglenelimi kostmi, so našli celo ob osvoboditvi.

V okviru vsedravnih proslav 30. obletnice osvoboditve je italijanski predsednik republike minuli če-

trtek v Trstu odkril nacionalni spomenik Rižarno ob prisotnosti na stotine žrtev nacističnih taborišč, partizanskih borcev in njihovih svojcev ter predstavnikov oblasti.

Svečanosti v Rižarni, vsebinsko pomemben govor in še zlasti klen besede nekdanjega jetnika Rižarne Slovenca Draga Skrinjarja (govoril je namreč v slovenskem jeziku), so dajale tej slovesnosti značaj globokega poklona žrtvam ter so hkrati s sprejemom delegacije slovenske narodne skupnosti v Italiji govorile o antifašističnem in demokratičnem duhu, ki je preveval svečanost samo.

Izraelci verujejo v čudež ...

Neki bralec našega lista je prejel od svojega znanca iz Tel Aviva pismo, ki je značilno za današnje razpoloženje Izraelcev, ki se čuti-jo obkoljene od sovražnika ter so pripravljene na najhujše. Iz tega pisma bomo posneli samo nekatera mesta, ki utegnejo zanimati naše bralce:

„Izrael je zopet v središču sve-

točne pozornosti. Ali bomo zopet doživeli vojno? Poslušamo radio, beremo liste in časopise z najrazličnejšimi poročili, analizami in napovedmi, sledimo tudi televiziji. Med listi beremo ‚Al Ahram‘, ‚Pravdo‘ in ‚New York Times‘, a človek se pri vsem tem ne znajde. Ne vemo, kaj se lahko zgodi jutri. Verjetno tega ne vedo niti sloviti politiki kakor Brežnjev, Kissinger, Asad in Rabin. Mi Izraelci upamo, da bomo zbrali toliko moči, da bomo lahko kljubovali sovražnikom. Mi nočemo imeti tako imenovanega kompleksa Masade (ob Mrtvem morju), kjer se je pred 2000 leti okoli 1000 Judov dalo rajši pobiti, kakor da bi se bili vdali Rimljanom. Mi rajši upamo v čudež Makabejcev, ko je peščica Judov kljubovala vojski cesarja Antiochusa IV. in izbojevala neodvisnost Judeje. Ustanovljeno je bilo kraljestvo, ki je trajalo 140 do 160 let.

Tudi mi verujemo v zlato prihodnost. Toda sedanost je trda; draginja, visoki davki, omejitve in varčevalni ukrepi vseh vrst. Pri vsem tem se ne vdajamo godrnjanju čez usodo. Prizadevamo si, da bi ohranili dobro voljo in optimizem. Hodimo v kino, gledališče in na obiske k prijateljem ter gledamo televizijo. Sabotažnih aktov, bombnih atentatov in umorov ne manjka. Navsezadnje doživljajo podobne reči tudi ljudje v Bristolu, Solfridgeu, v New Yorku in Parizu — po vsem svetu. Upamo, da se bo val nasilja poglobel, da bo ponehalo tudi izseljevanje z ugrabitvijo bogatih politikov. V upanju je vse.“

Greško o deležih k zmagi nad nacifašizmom

MOSKVA. — Pred kratkim je sovjetski obrambni minister Greško govoril o odločilni vlogi sovjetske armade in o njenem prispevku k dokončni zmagi nad nacifašizmom. Omenil je tudi vlogo osvobodilnih gibanj v okupiranih deželah in zavezniške koalicije med vojno. Njegove formulacije so bile tokrat bolj precizne kakor nekatere prejšnje, v njih sta določene izražena zgodovinski namen in prispevek osvobodilnih sil odporiških gibanj in vojaških enot posameznih dežel v skupnem boju proti hitlerjevskim okupatorjem v Evropi. Greško je med drugim dejal: „Skupaj s sovjetsko vojsko so kovali zmago narodi Jugoslavije, ki so se dvignili v prvih dneh vojne, ter njihova narodnoosvobodilna vojska, vojniki poljske vojske in češkoslovaške ljudske armade, proti koncu vojne

Lutke uspešne

Dijaki Slovenske gimnazije, člani dramskega odseka Koroške dijaške zveze, so ob koncu tedna nadaljevali z gostovanji lutkovnega gledališča po naših krajih.

V petek so gostovali s „Koziko Liziko“ — tako je naslov lutkovne igre — v Pliberku pri Schwarzlu, v farni dvorani v Žvabeku ter v Vogrčah, prav tako v farni dvorani. Povsod so mladi in najmlajši sprejeli lutkarje zelo navdušeno, še bolj pa so bili navdušeni nad izvrstnim podajanjem igre.

Svoj dosedanji višek na tej „turneji“ je igralska skupina Koroške dijaške zveze doživela v nedeljo v dvorani pri cerkvi na Radišah: Okoli sedemdeset otrok je navdušeno sledilo poteku igre, na vprašanja so odgovarjali živahno kot še nikjer. Sodelovanje je bilo torej prepričljivo. Pa tudi odrasli so bili presenečeni nad kvalitativno predstavo.

„Kozika Lizika“ namreč ni navaden „kašperltheater“, kot smo ga vajeni z raznih potujočih odrov. Scena sama je zelo prostorna, tako da moraji igralci-lutkarji kar dosti tekati. Zelo smiseln in ekonomičen je tudi scenarij, ki ga igralske roke po vsakem dejanju vrtijo dalje. Ves lutkovni oder — če uporabimo to besedo v najširšem smislu — je na Slovenskem na zelo visoki umetniški ravni. To se je kazalo nenazadnje tudi v kvaliteti podajanja igralcev dijaške zveze. Kajti čeprav je „Kozika Lizika“ njihovo prvo tovrstno nastopanje, so že dokaj izurjeni, če pomislimo, koliko truda in vaj zahteva igranje lutk, preden se igralci navadijo na pravilno ravnanje z lutkami.

V nedeljo zvečer je bil še nastop v Bilčovsu, za konec tedna pa so še predvidene uprizoritve po drugih naših krajih.

Tombola

V nedeljo, bo ob 14. uri na razstavišču celovškega sejma senzacionalna tombola, pri kateri pridejo do razdelitve dobitki v vrednosti 840.000 šilingov. Kot glavne nagrade so predvideni avtomobili firme mazda (deset po številu) ter deset barvnih televizorjev Hornyphon. Razen tega še 600 drugih dobitkov. Čisti dobiček gre izključno v karitativne namene ljudske pomoči.

pa bolgarske, romunske in madžarske enote.“

V eni izmed štirih sekcij te konference je govoril tudi načelnik vojaško-zgodovinskega instituta JLA generalmajor Fabijan Trgo o temi „Osvobodilni boj narodov Jugoslavije in domovinska vojna Sovjetske zveze.“

SUHA: ČESTITAMO!

V torek, 22. aprila, se je rodil zakonskemu paru Rozini in Leonardu Katzu prvi naraščaj: sin, ki so ga krstili na ime Danilo. Čestitkam k temu veselemu dogodku v družini učiteljskega para se pridružuje tudi uredništvo „nt“.

Klub slovenskih študentov na Dunaju je izdal te dni posebno informacijsko brošuro v nemščini pod naslovom „Zur Lage der Kärntner Slowenen“. Naroča se na naslovu Kluba (Mondscheingasse 11, 1070 Wien) in stane 5.— šilingov.

Darujte za tiskovni sklad!

SLOVENSKO DRUŠTVO V GLOBASNICI vabi na

3. kulturni festival

30-LETNICA KONCA II. SVETOVNE VOJNE
20-LETNICA PODPISA DRŽAVNE POGODBE

ki bo od 1. do 4. maja 1975, pri Šoštarju v Globasnici

V PETEK, dne 2. maja 1975, ob 20. uri:

Koncert narodno-zabavne glasbe

Nastopajo ansambel „Toneta Kmetca“ in Ptujski moški kvintet

V SOBOTO, dne 3. maja 1975, ob 15. uri:

Lutkovna predstava DPD „Svoboda“ Ptuj

Ob 20. uri: Folklorna prireditev

Nastopa folklorna skupina OSS Nedelišče iz Hrvatske

V NEDELJO, dne 4. maja 1975, ob 14.30:

Slavnostna prireditev: „Umri so, ko je cvetel maj“

Sodelujejo: Oder 73, mešani zbor „Peca“ SKD Globasnica, moški zbor „Franc Leder Lesičjak“ SPD

„Edinost“ iz Štebna in mladinske folklorne skupine iz Preddvora in Globasnice

Ob 20. uri: Plesna zabava

Igrata ansambla „Gorenjci“ iz Radovljice

in „Fantje iz Podjune“

Ob 3. kulturnem festivalu je odprta tudi razstava slikarjev-amaterjev

Vsi od blizu in daleč pristrčno vabljeni!

šport - šport - šport - šport

SAK — TRDNJA VAS 3:0 (2:0)

Minulo nedeljo je Slovenski atletski klub igral na tujem, in sicer v Trdnji vasi, proti istoimenskemu klubu in z lahkoto zmagal s 3:0, polčas 2:0. Igra sama, kot že pove sam rezultat, ni bila bogve kako zanimiva in napeta, ker so imeli naši mladinci stalno premoč in so nenehno oblegali nasprotnikova vrata.

Prvi gol je zabil Fera iz prostega strela, drugega pa so si dali igralci Trdnje vasi sami. V drugem polčasu je bila slika nespremenjena. Naši nogometaši so bili v stalni terenski premoči in tako je SAK dal še en gol. Navršnik je bil tokrat realizator te uspešne akcije.

V glavnem lahko rečemo, da so sakovski igralci izpolnili svoje naloge in jih moramo zato pohvaliti.

Igrali so: Hočevnar, Millonig, Lampichler, Woschitz, Hribar, Hanzl Wieser, Navršnik, Marjan Pandl, Carli, Fera in Folti Waldhauser.

Prihodnjo nedeljo, dne 4. majnika, bo SAK igral na domačem igrišču, na Koschatovi cesti v Celovcu, in sicer z najboljšim na lestvici 2. razreda z DSG Borovljami. Tekma se bo začela ob 16. uri. Vse naše navijače prosimo, da pridejo v čim večjem številu na tekmo, da bodo s svojim bodrenjem pripomogli k zmagi slovenskih mladincev.

DSG Borovlje — Sele 4:0 (2:0)

Selanom, ki so v letošnji vigradi zmagali že trikrat zapovrstjo, tokrat ni uspelo podaljšati svoje uspešne serije. Sicer pa tudi največji optimisti niso upali na zmago proti Borovljčanom. Razen tega se je nasprotniku že v prvi minuti posrečil slep gol, ki Selanom moralno ni ravno podpiral. Drugi šok je sledil par minut pozneje, ko Stanku Olipu ni uspelo izrabiti priložnost enajstmetrske — nasprotni vratar je ubranil.

Tudi drugi gol je bil ubranljiv. Sicer so se selski nogometaši nadalje še kakor dobro branili, a igra je bila praktično že odločena. Sledila sta še dva gola v drugem polčasu, ki pa sta samo pokazala, da nasprotnik ni slučajno na prvem mestu lestvice.

Z igro selskih nogometašev moramo biti na splošno zadovoljni, manjka jim še zadnja doslednost pri akcijah in tudi pri atakah nasprotnika.

V ta namen pa je potrebna tudi boljša kondicija.

Upamo, da je bil ta poraz samo enkrat in da bodo Selani v prihodnje zopet zmagovali.

Selani igrajo v soboto, ob 15.30 v Pokrčah proti tamkajšnjemu moštvu.

Tokrat so igrali: Jazbinšek, Nante Olip, Pristovnik, Erih Travnik, Jug, Stanko Olip, Nante Dovjak, Mak, Franci Dovjak, Flori Dovjak in Oto Travnik (Tone Olip).

NAMIZNI TENIS:

2. MESTO ZA DSG SELE:

Z visokimi zmagami so Selani zaključili pretekli teden svoje prvenstvo v 1. razredu vzhod.: Pepi Schweiger, Mirko Oraže in Werner Falle so bili igralci, ki so pripomogli, da so Selani zasedli odlično 2. mesto.

Lestvica 1. razreda vzhod.: 1. DSG Kenitex 32 točk; 2. DSG Sele—Zell 26 točk; itd.

V 2. razredu se prvenstvo nadaljuje. Tako so igrali zadnjo igro v Celovcu proti SC Elementar A, in gladko zmagali z 9:1. Za Sele so točkovali: Werner Falle, Herbert in Zdravko Oraže, vsak po 3 točke.

V nedeljo sta tudi naša mlada dva igralca Marjan Velik in Nanti Travnik, pri koroškem šolarskem moštvenem prvenstvu dokazala, da štejejo DSG Sele med najboljše na Koroškem. Dosegla sta za TTC Borovlje odlično 2. mesto in bi z malo sreče, (kajti zgubila sta odločilno tekmo v dvojici z 21:19) kmalu postala prva v skupini B.

AVTOMOBILIZEM

TRAGEDIJA V BARCELONI

Pri avtomobilski dirki za veliko nagrado Španije, se je v nedeljo zgodila strašna nesreča. Nemec Rolf Stommelen s svojim dirkalnim avtomobilom je z največjo brzino po 25. krogu zašel iz dirkalne steze in se zaletel v množico gledalcev. Njegov voz Bolid je bil takoj žrtev plamenov, nekaj gledalcev je začelo goreti kot bakle: štiri osebe so bile mrtve, okoli 10 ljudi pa težje ranjenih. Prireditelj je šele

po štirih nadaljnjih krogih prekinil tekmo.

Sicer pa je moralo priti do katastrofe: Velika nagrada Španije v Barceloni se je začela s stavko dirkalnih pilotov, ki so bili soglasni, v tem, da se tekmovanje ne bi smelo vršiti, zaradi nezadostnih varnostnih ukrepov dirkalne proge. Svarili so: „To je smrtna steza!“ A prireditelj in vodstvo dirk je enostavno prisililo dirkače, da so se vdali. Dirka in tekma se je začela in končala s katastrofo.